

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Radovan Mačuga

**Komparácia oficiálnych energetických
politík Slovenskej republiky**

Bakalárska práca

Praha 2014

Autor práce: **Radovan Mačuga**

Vedúci práce: **Mgr. Tomáš Petříček, M.A.**

Oponent práce:

Dátum obhajoby:

Hodnotenie:

Bibliografický záznam

Mačuga Radovan. *Komparácia oficiálnych energetických politik Slovenskej republiky*. Praha, 2014. 61 s. Bakalárska práca (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálných vied, Institut politologických študií. Katedra mezinárodních vzťahů. Vedúci diplomovej práce Mgr. Tomáš Petříček, M.A.

Abstrakt

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je analýza oficiálnych energetických politík Slovenskej republiky v období od roku 1998 po súčasnosť. Práca je vypracovaná v duchu metód kvalitatívneho výskumu, a to konkrétne diachrónnou interpretatívnou komparatívnou štúdiou. Primárnym zámerom práce je naštudovanie a analýza oficiálnych strategických dokumentov venujúcich sa energetickej politike v skúmanom období. Práca si kladie dve úlohy, a to zistiť, či existuje medzi skúmanými strategickými dokumentmi, a cieľmi v rámci nich definovanými, kontinuita, či na seba tieto dokumenty obsahovo nadväzujú. Druhým cieľom práce je následne zistiť, do akej miery boli ciele stanovené v strategických dokumentoch reálne napĺňané, či kroky prijaté exekutívou SR v oblasti energetiky boli v súlade so oficiálnymi politikami v tejto oblasti.

Abstract

The main aim of this bachelor's thesis is analysis of official energy policies of the Slovak Republic in the period of time from 1998 to the presence. The thesis is conducted in the spirit of methods of qualitative research, namely diachronic interpretative comparative study. The primary aim of the thesis is to analyse official strategic documents dealing with the energy policy in the examined time period. The paper deals with two research tasks. First task of the paper is to examine whether there is continuity among individual strategic documents, as well as whether there is continuity among the goals which are set within these documents. In other words, the aim is to find out whether these documents are knit together. The second aim is to find out to what extent where these goals set in strategic documents fulfilled in the reality. In other words, the paper aims to examine whether policies undertaken by the executive of the Slovak republic were in accordance with official energy policies.

Kľúčové slová

energetická politika, komparácia, Slovensko, kontinuita, efektivita

Keywords

energy policy, comparison, Slovakia, continuity, efficiency

Rozsah práce: 126 066 znakov

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú bakalársku prácu spracoval samostatne a použil som len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby bola práca sprístupnená verejnosti pre účely výskumu a štúdia.

V Prahe dňa 10. 5. 2014

Radovan Mačuga _____

Pod'akovanie:

Na tomto mieste by som sa rád poďakoval všetkým, ktorí mi boli nápomocní pri vypracovávaní tejto bakalárskej práce. V prvom rade sa chcem poďakovať vedúcemu práce, Mgr. Tomášovi Petříčkovi, MA, za odborné vedenie práce a poskytnutie cenných rád a komentárov, ktoré prispeli k vyššej kvalite práce. V neposlednom rade by som sa chcel poďakovať rodine, ktorá mi bola oporou počas celého štúdia.

Zoznam použitých skratiek

EP – energetická politika

IEA – International Energy Agency (Medzinárodná energetická agentúra)

JE – jadrová elektrárňa

MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

MZV SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

OZE – obnoviteľné zdroje energie

PVV – programové vyhlásenie vlády

SEB – Stratégia energetickej bezpečnosti SR

SPP – Slovenský plynárenský priemysel

SR – Slovenská republika

ZZP – Zameranie zahraničnej politiky

Obsah

1. Úvod.....	12
2. Metodológia.....	13
2.1. Metódy	13
2.2. Výber prípadov.....	13
2.3. Výskumné otázky a definícia premenných	14
2.4. Vymedzenie dát.....	15
2.5. Zhodnotenie existujúcej literatúry.....	16
3. Definícia energetickej politiky.....	18
3.1. Dimenzie energetickej politiky	20
3.2. Súvisiace politiky a sféry ľudskej činnosti	22
3.3. Relevantné dimenzie energetickej politiky SR	23
3.4. Priebežné zhrnutie.....	25
4. Vymedzenie prípadov a cieľov jednotlivých strategických dokumentov.....	26
4.1. Vymedzenie a časové ohraničenie prípadov	26
4.2. Vymedzenie cieľov: Prípad 1: 1998 – 2006.....	28
4.3. Vymedzenie cieľov: Prípad 2: 2006 – 2013.....	32
4.4. Vymedzenie cieľov: Prípad 3: 2013 – súčasnosť.....	37
5. Komparácia vymedzených cieľov a miera kontinuity	41
5.1. Vývoj zloženia energetického mixu.....	41
5.2. Otázka jadrovej energetiky	41
5.3. Oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky.....	42
5.4. Otázka strategických podzemných zásobníkov	43
5.5. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok zemného plynu	44
5.6. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok ropy.....	45
5.7. Vyhodnotenie dotazníkov	46

5.8. Priebežný záver	47
6. Komparácia vymedzených cieľov s realizovanými opatreniami a miera naplňovania cieľov	50
6.1. Vývoj zloženia energetického mixu	50
6.2. Otázka jadrovej energetiky	55
6.3. Oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky	56
6.4. Otázka strategických podzemných zásobníkov	59
6.5. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti zemného plynu	62
6.6. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti ropy	65
6.7. Vyhodnotenie dotazníkov	67
6.8. Priebežný záver	68
7. Záver	71
Summary	73
Zoznam použitej literatúry	74
Prílohy	82
Projekt bakalárskej diplomovej práce	83

1. Úvod

Spoločnosť a technológie sa neustále vyvíjajú, a kladú tak stále vyššie požiadavky na spotrebu energie. Energetika je preto jednou z kľúčových oblastí, ktorá sa podieľa na ekonomickom raste krajiny, resp. regiónu. Európa v porovnaní s inými svetovými regiónmi nedisponuje významnými zásobami energetických surovín, Slovenská republika v tomto ohľade nie je výnimkou, aj ona musí väčšinu energetických surovín dovážať. V prípade výpadku dodávok energetických surovín alebo neefektívnemu fungovaniu trhu s energiami by hrozili Slovenskej republike veľké ekonomické straty, ktoré by mohli byť sprevádzané aj inými negatívnymi dopadmi. Z tohto dôvodu tvorí energetická politika dôležitú oblasť, v rámci ktorej musí exekutíva SR prijímať také opatrenia, aby v dlhodobom horizonte zabezpečila prístup svojim občanom a priemyslu k dostatočným a cenovo dostupným zdrojom energie a zvyšovala tak konkurencieschopnosť krajiny.

Predkladaná bakalárska práca sa bude zaoberať energetickou politikou Slovenskej republiky v období od roku 1998 po súčasnosť. Počas tohto obdobia sa na Slovensku viackrát vymenila vládnuca politická garnitúra, pričom tieto garnitúry mali, resp. majú čiastočne odlišnú víziu o smerovaní Slovenskej republiky a takisto aj odlišné ideologické ukotvenie. Tieto vlády boli zodpovedné za vypracovanie, schválenie oficiálnej energetickej politiky SR a tiež za jej následnú implementáciu. V práci sa preto pokúsím pozrieť na to, či a do akej miery malo striedanie vlád vplyv na politiku SR v oblasti energetiky. Jedným z cieľov práce je pozrieť sa na to, či je možné medzi jednotlivými vládami a ich strategickými dokumentmi v oblasti energetiky nájsť kontinuitu a nadväznosť. Ďalším cieľom práce bude preskúmať efektivitu exekutívy SR v napĺňaní cieľov, ktoré si stanovili v rámci oficiálnych strategických dokumentov.

2. Metodológia

2.1. Metódy

Predkladaná bakalárska práca bude diachrónnou interpretatívnou komparatívnou štúdiou.

Využitím interpretatívnej výskumnej metódy sa práca snaží pochopiť jedinečnosť porovnávaných prípadov, zameriava sa na vnútorný popis situácie.¹ Drulák zároveň upozorňuje, že takému typu výskumu nejde primárne o zovšeobecnenie, ale o porozumenie skúmanému fenoménu v danom kontexte.² Využitie interpretatívneho pojatia výskumu umožní odhaliť špecifické rysy jednotlivých prípadov pri komparácii.³

Na základe zvolených prípadov bude štúdia diachrónná. V štúdií sa budem zaoberať prípadom Slovenskej republiky v časovom období od roku 1998 do súčasnosti. Tieto prípady boli vybrané na základe toho, že majú porovnateľný charakter. Táto porovnateľnosť spočíva v tom, že k prevažnému počtu nezávislých premenných možno pristupovať ako ku konštantným premenným.⁴ Prostredníctvom diachróneho postupu komparácie budem schopný sledovať a porovnávať vývoj energetickej politiky Slovenskej republiky v rôznych časových obdobiach, pretože veľká časť premenných ostáva nezmenených.⁵ Vďaka tomu bude možné ignorovať rôzne faktory, ako napríklad kultúrne faktory, ktoré často spôsobujú problémy pri komparácii⁶, alebo geopolitické postavenie zrovnávaných prípadov – práve tento faktor je dôležitý pri formovaní energetickej politiky a zaisťovaní energetickej bezpečnosti.

2.2. Výber prípadov

Ako už bolo načrtnuté v predchádzajúcej podkapitole, práca sa bude zaoberať prípadom Slovenskej republiky v časovom období od roku 1998 do súčasnosti. Rok

¹ Drulák, Petr. (2008). *Epistemologie, ontologie a operacionalizace*. In: Drulák, Petr et al. (2008). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. 255 s. s.19.

² Drulák, Petr. (2008). *Epistemologie, ontologie a operacionalizace*. s.19.

³ Karlas, Jan. (2008). *Komparativní případová studie* In: Drulák, Petr et al. (2008). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. s. 64.

⁴ Karlas, Jan. (2008). *Komparativní případová studie*. s.68.

⁵ Novák, Miroslav et al. (2011). *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). s. 329.

⁶ Gerring, John E. (2001) *Social science methodology: a critical framework*. Cambridge: Cambridge University Press. s. 224.

1998 ako začiatok skúmaného obdobia bol vybraný predovšetkým preto, lebo tento rok možno označiť ako koniec mečiarizmu na Slovensku, pretože po parlamentných voľbách v septembri 1998 vznikla široká koalícia bez účasti Mečiarovho HZDS, ktoré voľby vyhralo.⁷ Tento okamih sa dá označiť ako zásadný zlom v politickom vývoji Slovenskej republiky po získaní samostatnosti v roku 1993.⁸

Počas nasledujúcich šesťnásť rokov sa na Slovensku vystriedalo päť vlád, pričom každá z týchto vlád mala odlišné koaličné zloženie. Medzi striedajúcimi sa vládami existovalo rozdielne hodnotové ukotvenie a čiastočne rozdielna vízia o ďalšom smerovaní Slovenskej republiky. Z vyššie uvedeného dôvodu práca vyvodzuje predpoklad, že toto rozdielne názorové ukotvenie mohlo ovplyvniť aj formovanie a tvorbu energetickej politiky SR. Táto práca sa preto pokúsi zistiť, či existovala kontinuita v oblasti energetickej politiky medzi jednotlivými vládami.

2.3. Výskumné otázky a definícia premenných

V práci sa bude autor snažiť zodpovedať nasledujúce výskumné otázky:

1. Je oficiálna energetická politika Slovenskej republiky kontinuálna?

Práca sa bude snažiť zodpovedať otázku, či bola energetická politika SR v sledovanom období kontinuálna, alebo naopak, či odlišné hodnotové ukotvenie jednotlivých vlád SR narušilo kontinuitu energetickej politiky Slovenskej republiky.

Miera kontinuity bude sledovaná na základe analýzy a následnej komparácie cieľov stanovených v jednotlivých strategických dokumentoch, pričom miera kontinuity bude vysvetľovanou (závislou) premennou. Autor ju definuje ako binárnu premennú, ktorá môže dosahovať hodnoty kontinuálna – diskontinuálna. Vysvetľujúcou (nezávislou) premennou, sú ciele stanovené v strategických dokumentoch. Výskum bude doplnený o štandardizované dotazníky s otvorenými odpoveďami, ktoré budú zaslané vybraným predstaviteľom politických strán, štátnej správy a prípadne relevantným predstaviteľom súkromného a neziskového sektora (viď príloha 1).

K tejto výskumnej otázke si autor stanovuje nasledovnú hypotézu: Medzi jednotlivými cieľmi energetickej politiky SR je kontinuita.

⁷ Štatistický úrad SR. (1998). *Počet a podiel platných hlasov pre politické strany*.

⁸ Leška, Vladimír. (2006). *Slovensko 1993-2004 : léta obav a nadějí*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. s. 105 – 145.

2. *Sú ciele stanovené v strategických dokumentoch naplňované, alebo majú tieto ciele len deklaratívny charakter?*

Druhým cieľom práce bude nájdenie odpovede na otázku, či boli ciele stanovené v strategických dokumentoch skutočne naplňované, a či konkrétne opatrenia prijaté v rámci naplňovania energetickej politiky boli postavené na týchto cieľoch, alebo naopak, či majú tieto dokumenty len čisto deklaratívny charakter s minimálnym vplyvom na reálne formovanie politiky. Cieľom teda bude zistiť, či je vláda Slovenská republika efektívna⁹ v naplňaní cieľov, ktoré si stanovila.

Miera naplňovania vytýčených cieľov bude sledovaná na základe porovnania stanovených cieľov a reálnych krokov, ktoré boli vykonané, pričom miera naplňovania cieľov bude závislou premennou. Nezávislými premennými sú reálne politiky realizované v oblasti energetiky a ciele energetickej politiky. Komparáciou týchto dvoch premenných bude autor môcť určiť, či sú ciele stanovené v strategických dokumentoch v skutočnosti naplňované. Výskum bude doplnený o štandardizované dotazníky s otvorenými odpoveďami, podobne ako v predchádzajúcej výskumnej otázke. Dotazníkmi budú oslovení vybraní predstavitelia politických strán, štátnej správy a prípadne relevantní predstavitelia súkromného a neziskového sektora (viď príloha 1).

K tejto výskumnej otázke si autor stanovuje nasledovnú hypotézu: Vytýčené ciele a reálne politiky realizované v oblasti energetiky sú vzájomne kompatibilné, reálne politiky mieria na naplnenie cieľov stanovených v oficiálnych strategických dokumentoch, čiže miera naplňovania cieľov je vysoká.

2.4. Vymedzenie dát

Vzhľadom na výber témy a charakter práce budú pre túto prácu relevantné hlavne primárne dokumenty vydané relevantnými štátnymi inštitúciami, predovšetkým dokumenty Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Úradu vlády SR.

Primárnym zdrojom údajov budú oficiálne strategické dokumenty Slovenskej republiky, a to menovite Energetická politika SR z roku 2000, Energetická politika SR z

⁹ Fiala definuje efektívnosť ako stupeň dosiahnutia cieľa a ako odpoveď na otázku, do akej miery bol realizovaný cieľ programu. (Fiala, Petr; Schubert, Klaus. (2000). *Moderní analýza politiky: uvedení do teorii a metod policy analysis*. Brno: Barrister & Principal. s. 123.)

roku 2006, návrh Energetickej politiky SR z roku 2013 a Stratégia energetickej bezpečnosti SR z roku 2008. V porovnaní s projektom bakalárskej práce som bol nútený pridať medzi primárne strategické dokumenty aj návrh Energetickej politiky SR z roku 2013. Tento dokument bol zverejnený až po vypracovaní a schválení projektu, ale domnievam sa, že pre túto prácu má zásadný význam, a jeho ignorovanie by nebolo ku prospechu práce, aj keď text tohto dokumentu ešte nie je oficiálne schválený vládou SR. Ďalšími primárnymi dokumentmi sú programové vyhlásenia vlád vládnuvich v období od roku 1998 do súčasnosti, a zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na príslušné roky. Dodatočným zdrojom informácii budú tiež štandardizované dotazníky s otvorenými odpoveďami.

Sekundárnym zdrojom dát budú novinové články a tlačové správy periodických tlačovín a tlačových agentúr. Z tejto oblasti budú využité predovšetkým archívy denníkov *Hospodárske noviny*, *SME*, *Pravda*, ďalej archívy týždenníkov *Týždeň* a *Trend*, a archívy tlačových agentúr *TASR* a *SITA*. V neposlednom rade bude táto práca čerpať aj z relevantnej odbornej literatúry a z dokumentov vydaných *International Energy Agency*. Z dokumentov IEA sú relevantné predovšetkým dve štúdie, ktoré poskytujú komplexný prehľad o energetickej politike a energetickej záležitostiach SR.

2.5. Zhodnotenie existujúcej literatúry

Výskum v oblasti energetiky v rámci akademického odboru politológie a medzinárodných vzťahov sa zameriava predovšetkým na otázky energetickej bezpečnosti. Rovnako to platí aj pre výskumníkov zaoberajúcich sa slovenskou energetikou. Problematika oficiálnych energetických koncepcií, ich vzájomná komparácia a komparácia cieľov stanovených v oficiálnych energetických koncepciách s reálnymi opatreniami nie je v rámci výskumu takmer vôbec zastúpená. Jediná práca, ktorá sa venuje skúmanej problematike je krátky text Andreja Noska *10 years of energy policy in Slovakia*, ktorý sa snaží o vyhodnotenie energetickej politiky SR. Táto práca sa preto pokúsi byť ďalším príspevkom k tejto problematike.

V oblasti definícií pojmov sú pre túto prácu najvýznamnejšie práce Francisa McGowana a Andrea Prontera. Tieto dve práce tvoria jadro nasledujúcej kapitoly, v ktorej sú vymedzené a zadefinované základné koncepty a pojmy, s ktorými bude táto

práca operovať. McGowan vo svojej práci definuje pojem energetickej politiky a rozlišuje dve dimenzie tejto politiky, oficiálnu a neoficiálnu. V stručnosti ponúka evolúciu energetických politík od druhej svetovej vojny. Prontera nadväzuje na McGowanovu definíciu a ďalej ju rozpracováva, keď rozlišuje internú a externú dimenziu energetickej politiky, a dáva energetickú politiku do kontextu s ďalšími politikami a oblasťami ľudskej činnosti. Konceptuálna uchopenie energetickej politiky bude predstavené v nasledujúcej kapitole. Z česko-slovenskej proveniencie z konceptuálneho hľadiska možno spomenúť prácu Jambora, ktorý sa však zaoberá predovšetkým vplyvom europeizácie na vnútornú dimenziu energetickej politiky.

V oblasti energetickej bezpečnosti SR môžeme za relevantné práce považovať aktuálnu štúdiu vypracovanú štyrmi poprednými stredoeurópskymi think-tankmi *Energy security in Central and Eastern Europe: Towards a common approach*, a prácu Alexandra Dulebu *Poučenia z plynovej krízy v januári 2009*, ktorá sa však obmedzuje len na plynárenský sektor. Nedávno vydaná práca Matúša Mišíka je pre túto prácu relevantná predovšetkým preto, lebo ponúka stručný prehľad vývoja energetickej politiky na úrovni EÚ.

3. Definícia energetickej politiky

Energetická politika je základným konceptom, s ktorým bude autor pracovať. Preto treba tento pojem jednoznačne definovať a konceptuálne uchopiť. Základnú definíciu energetickej politiky vo svojej práci ponúka McGowan. Ten definuje energetickú politiku ako politiku, ktorá „zahŕňa intervencie v sektoroch uhlia, električky, ropy a plynu, ako aj intervencie do nukleárnej a obnoviteľnej energie. Cieľom týchto aktivít je zvýšenie energetickej efektívnosti v zásobovaní ako aj v spotrebe energií.“¹⁰

McGowan ďalej rozpracúva túto definíciu a rozlišuje medzi oficiálnou energetickou politikou a neoficiálnymi politikami, ktoré ovplyvňujú energetický sektor. Oficiálna energetická politika je stratégiou, ktorá je explicitne vypracovaná a schválená vládou príslušného štátu.¹¹ V oficiálnej energetickej politike sú definované základné kontúry a ciele, ktoré bude vláda presadzovať v oblasti energetiky. Na druhej strane neoficiálne politiky v oblasti energetiky sú politiky, ktoré sú prijaté vládou za iným účelom, ale majú vplyv na energetický sektor, na firmy, ktoré operujú na energetickom trhu v danom štáte a tiež na energetickú rovnováhu (*energy balance*).¹² Vplyv týchto politík na energetický sektor môže byť úmyselný, ale aj neúmyselný.¹³

Prontera preberá túto McGowanovu definíciu energetickej politiky, a ďalej ju rozpracováva, keď rozlišuje medzi internou a externou stránkou energetických problémov.

Externá stránka energetickej politiky má za cieľ zabezpečiť bezpečnosť dodávok za účelom adekvátneho prísunu energie pre ekonomický a sociálny rozvoj krajiny¹⁴ - teda v podstate sa jedná o energetickú bezpečnosť. Hlavným aktérom v tejto oblasti sú národné vlády a národní experti, ďalšími významnými aktérmi sú veľké energetické firmy, často vlastnené štátom.¹⁵ Vlády za účelom dosiahnutia cieľov operujú s klasickými nástrojmi zahraničnej politiky a diplomacie, ako sú vyjednávanie, presvedčovanie a ďalšie.¹⁶

¹⁰ McGowan, Francis. (1996). *Energy Policy*. In H. Kassim and A. Menon (Ed.). (1996). *The European Union and National Industrial Policy*. London: Routledge, s. 132.

¹¹ McGowan, Francis. (1996). *Energy Policy*. s. 133.

¹² McGowan, Francis. (1996). *Energy Policy*. s. 133.

¹³ McGowan, Francis. (1996). *Energy Policy*. s. 133.

¹⁴ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. World Political Science Review, 2009, Vol. 5, Issue 1. s. 53.

¹⁵ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 54.

¹⁶ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 55.

Interná stránka energetickej politiky zahŕňa všetky opatrenia v rámci teritória štátu, ako sú napr. ťažba, transport, distribúcia, energetická efektívnosť, energetický mix a iné.¹⁷ V oblasti internej dimenzie energetických problémov operuje výrazne viac aktérov ako v predchádzajúcej oblasti, a to: vláda, energetické firmy (malé aj veľké), nezávislé authority (ako napr. Úrad pre reguláciu sieťových odvetví SR alebo Energetický regulační úřad ČR), priemyselné asociácie, inštitúcie EÚ a národní experti.¹⁸ Nástroje na manažovanie vnútornej stránky energetických otázok sú inštrumenty regulácie, plánovanie, zdanenie energetických produktov, prípadne daňové výhody.¹⁹

Prehľad rozdielov medzi dvoma stránkami energetických otázok môžete vidieť v tabuľke 1.

	Zabezpečovanie dodávok	Manažovanie priemyslu a trhu
Paradigma	Etatizmus	Etatizmus/liberalizmus
Riadiace kritérium	Bezpečnosť	Efektívnosť
Regulatívny mechanizmus	Štát	Štát/trh
Aktéri	Dominancia inštitucionálnych aktérov	Inštitucionálny a neinštitucionálny aktéri
Aréna/procesy	Ochrana	Distribúcia/regulácia
Druh <i>policy-making</i>	Externá <i>policy-making</i>	Interná <i>policy-making</i>

Tabuľka 1 Aspekty *policy-making* a charakteristika energetických problémov. Zdroj: Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 61.

¹⁷ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 53.

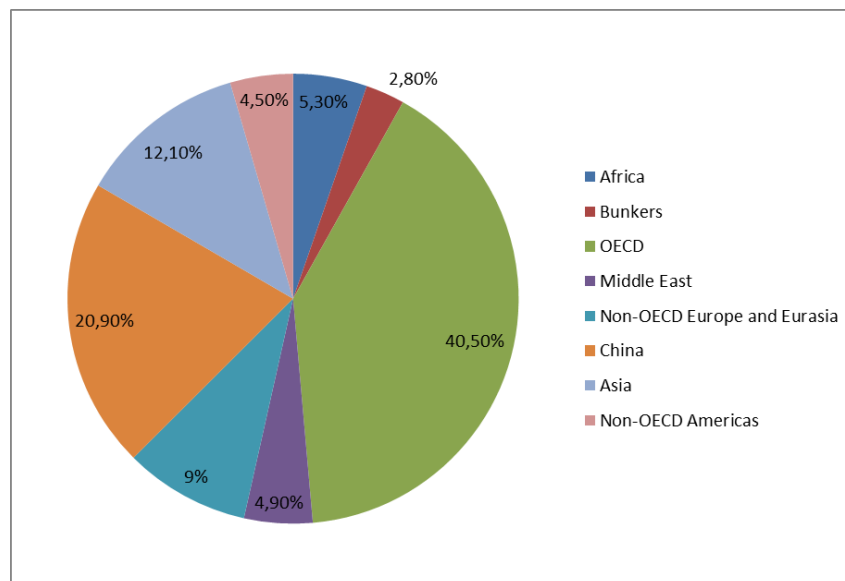
¹⁸ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 56-58.

¹⁹ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 58.

3.1. Dimenzie energetickej politiky

V tejto podkapitole budú v stručnosti predstavené oblasti, ktoré majú vplyv na formovanie a realizáciu energetickej politiky. Problematika energetiky v sebe zahŕňa viacero dimenzií, ktoré majú vplyv na formovanie oficiálnych aj neoficiálnych energetických politík štátu, preto ich treba mať na pamäti.

Jednou z dimenzií je medzinárodná dimenzia energetiky. Medzinárodné faktory majú vplyv na *policy-making* proces štátu v oblasti energetiky, keďže väčšina štátov nie je schopná nasýtiť dopyt po energetických surovinách z vlastných zásob nerastných surovín.²⁰ Túto skutočnosť možno ilustrovať v grafe 1, ktorý znázorňuje distribúciu všetkých primárnych energetických surovín podľa regiónov za rok 2011. Energetické záležitosti teda nevyhnutne zahŕňajú aj vzťahy medzi štátmi v rámci medzinárodného systému. Vzťahy medzi importujúcimi a exportujúcimi štátmi sú preto jedným zo zásadných aspektov energetickej politiky.²¹ Otázky energetiky sú neoddeliteľne súčasťou medzinárodnej politiky, a sú tiež integrálnou časťou zahraničných politík štátu.²²

Graf 1 Zásoby všetky primárnych energetických surovín za rok 2011. Zdroj: OECD: International Energy Agency. (2013). *Key World Energy Statistics 2013*. s. 9.

Ďalšou dimenziou energetickej politiky je strategická dimenzia. Bez adekvátnej a funkčnej energetickej politiky, ktorá zabezpečí dostatok energetických surovín, by

²⁰ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 41.

²¹ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 41.

²² Shaffer Brenda. (2009). *Energy Politics*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. s. 3.

nemohla moderná industriálna spoločnosť fungovať.²³ Z tohto dôvodu nie sú štáty ochotné postupovať kompetencie v oblasti energetiky na supranacionálne inštitúcie, medzinárodná spolupráca v tejto oblasti sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom bilaterálnych dohôd.²⁴ McGowan za tým vidí skutočnosť, že štáty považujú energetický sektor príliš dôležitý na to, aby postupovali kompetencie na intergovernmentálnu úroveň.²⁵ Prontera však upozorňuje, že EÚ je výnimkou, keďže sa sama snaží prichádzať s návrhmi na zlepšenie energetickej bezpečnosti svojich členov. Aktivita EÚ v tejto oblasti narástla predovšetkým po východnom rozšírení v rokoch 2004 a 2007, pretože nové členské štáty sú výrazne závislejšie na dovoze energetických surovín, hlavne z Ruska, ako staré členské štáty.²⁶ Tento trend bol upevnený aj plynovými krízami v rokoch 2006 a 2009.²⁷

Tretou dimenziou energetickej politiky je kognitívna dimenzia. Táto dimenzia súvisí s vnímaním a interpretáciou energetických otázok. Toto vnímanie má vplyv aj na eventuálne prijímané riešenia.²⁸ Postupom času sa vnímanie otázok spojených s energetikou môže samozrejme meniť, ako ilustrácia môže poslužiť rastúci vplyv ekologických úvah na riešenie energetických otázok.

Ďalšou charakteristikou energetiky je veľký časový horizont a neistota, v rámci ktorých sú energetické záujmy štátu presadzované. Rozhodnutia v energetike, ako napr. rozhodnutie o výstavbe jadrovej elektrárne, alebo tranzitného plynovodu, sú rozhodnutiami, ktoré majú dlhodobý vplyv a preto by mali byť prijímané s dlhodobou víziou.²⁹ Neistota súvisí predovšetkým s tým, že primárne energetické suroviny sú vyčerpatelne a nie je známe, na aké dlhé obdobie ešte vystačujú, a tiež s cenovými fluktuáciami na trhoch s energiami, ktoré sú ovplyvňované ťažko predvídateľnými fenoménmi, ako napr. nepredvídanými nehodami alebo internými problémami exportujúcich štátov.³⁰

²³ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 42.

²⁴ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 42.

²⁵ McGowan, Francis. (1996). *Energy Policy*. s. 134.

²⁶ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii. Roly a preferencie Českej republiky, Poľska a Slovenska*. Praha: Ústav medzinárodných vzťahů. s. 92.

²⁷ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 99-103.

²⁸ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 43.

²⁹ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 44.

³⁰ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 44.

Poslednou vlastnosťou energetickej politiky je previazanosť s inými politikami a sférami ľudskej činnosti.³¹ Preto treba pri formulácii energetických politík brať zreteľ aj na súvisiace sektory.

3.2. Súvisiace politiky a sféry ľudskej činnosti

Energetická politika súvisí a je v stave previazanosti aj s ďalšími politikami štátu, ako aj s inými sférami ľudskej činnosti.³²

Ako už bolo vyššie spomenuté, energetická politika je úzko previazaná s zahraničnou politikou štátu.³³ Energetická politika je predmetom zahraničnej politiky, čoho dôkazom je aj priestor venovaný energetickým otázkam v skúmaných dokumentoch MZV SR, ako sú zamerania zahraničnej politiky SR. Záujmom štátov importujúcich energetické suroviny je udržiavať dobré vzťahy s exportérmi, ktorí im tieto suroviny dodávajú.³⁴

Ďalšou oblasťou súvisiacou s energetickými otázkami je doprava. Preprava osôb a materiálu je možná pomocou využitia energie. Sektor dopravy je v industrializovaných štátoch najväčším konzumentom energií.³⁵ Priemysel je po vyššie spomínanej doprave druhým najväčším konzumentom energií v industrializovaných štátoch. Priemyselné firmy sú často predmetom energetickej politiky, predovšetkým tých opatrení, ktoré majú za cieľ zvýšiť energetickú efektívnosť.³⁶

Aj životné prostredie je oblasťou, ktorá je úzka prepojená s energetickými otázkami. Táto oblasť sa stáva dôležitou predovšetkým v posledných desaťročiach, v súvislosti s klimatickými zmenami a globálnym otepľovaním. Kjótsky protokol, prijatý na ochranu životného prostredia, mal a stále má vplyv aj na otázky energetiky.³⁷

³¹ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 45.

³² Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 45.

³³ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 45., zrovňaj aj s Buchan, David. (2010). *Energy Policy: Sharp Challenges and Rising Ambitions*, in: H. Wallace, M.A. Pollack and A.R. Young (eds.) *Policy-Making in the European Union*. Oxford: Oxford University Press. S. 358.

³⁴ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 45.

³⁵ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 46.

³⁶ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 46.

³⁷ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 47.

Previazanosť týchto dvoch sektorov možno ilustrovať aj tým, že návrh novej Energetickej politiky SR z roku 2013 bol posudzovaný aj z hľadiska vplyvov na životné prostredie.³⁸

Poslednou oblasťou, na ktorú majú energetické otázky vplyv je manažment teritória.³⁹ Energetické projekty často radikálne menia vzhľad a funkčnosť krajiny, vid' napr. výstavbu najväčšej vodnej elektrárne na svete – Tri rokliny v Číne.⁴⁰

3.3. Relevantné dimenzie energetickej politiky SR

V tejto podkapitole budú v stručnosti predstavené dimenzie energetickej politiky SR, ktoré sú pre túto prácu relevantné. Tieto dimenzie budú následne analyzované v strategických dokumentoch venujúcich sa energetickej politike SR, a neskôr budú komparované za účelom zistenia, či sú vzájomne kompatibilné a či medzi nimi panuje kontinuita.

V oblasti internej dimenzie energetickej politiky sa práca bude koncentrovať na skúmanie štyroch oblastí, a to:

1. vývoj zloženia energetického mixu

Zloženie energetického mixu zostáva naďalej vo výlučnej právomoci členských štátov, ktoré odmietajú delegovať právomoci v tejto oblasti na orgány Európskej únie. Táto skutočnosť je prejavovaná aj v Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), kde článok 194(2) stanovuje, že opatreniami vyplývajúcimi zo zmluvy nie je „dotknuté právo členských štátov určiť podmienky pre využívanie svojich energetických zdrojov, jeho voľba medzi rôznymi zdrojmi energie a všeobecná štruktúra jeho zásobovania“ (článok 194 (2) ZFEÚ).

Práca sa preto pozrie na to, aký bol skutočný stav a predpokladaný vývoj zloženia energetického mixu, a tiež na to, či boli tie predpoklady reálne uskutočnené. V rámci toho bude prezentovaný vývoj energetického mixu SR počas skúmaného obdobia.

2. otázka jadrovej energetiky

Jadrová energetika tvorí dôležitú súčasť energetického mixu SR, jej podiel na energetickom mixe SR v roku 2011 bol 21%.⁴¹ Otázka jadrovej energetiky je pre SR

³⁸ MH SR. (2013). *Posudzovanie vplyvov na životné prostredie – Energetická politika SR*.

³⁹ Prontera, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. s. 47-48.

⁴⁰ Čína priznala, že priehrada Tri rokliny spôsobila problémy. Sme.sk (online). 2011.

dôležitá aj z európskeho hľadiska, vzhľadom na debatu o budúcnosti jadrovej energetiky, ktorá bola naštartovaná haváriou jadrovej elektrárne vo Fukušime, a skutočnosťou, že jedna zo susedných krajín, konkrétne Rakúsko, sa profiluje ako výrazný odporca jadrovej energetiky.

3. oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky

Oblasť transformácie sektoru energetiky sa týka predovšetkým s komplementárnosťou s legislatívou EÚ v oblasti vnútorného trhu (tzv. liberalizačné balíčky). Keďže SR nepristúpila k transformácii sektora energetiky v období vlád Vladimíra Mečiara, ostala táto úloha na pleciach nasledujúcich vlád. Práca sa preto pozrie na to, s akými cieľmi prichádzajú jednotlivé energetické politiky, a následne aj na to, či boli stanovené ciele skutočne uskutočnené.

4. otázka strategických podzemných zásobníkov

Otázka podzemných zásobníkov sa na Slovensku stala verejne diskutovanou po plynovej kríze v roku 2009, keď SR hrozila energetická kríza z dôvodu zastavenia dodávok zemného plynu z Rusku pre spory Ruska s Ukrajinou. Podzemné zásobníky však nie sú relevantné len pre uskladnenie plynu, ale aj pre uskladnenie ropy a ropných produktov. Na základe dôležitosti podzemných zásobníkov pre zaistenie dodávok energie odberateľom počas zastavenie dodávok energetických surovín z politických, ale aj iných príčin, sa práca pozrie na to, ako bola problematika podzemných zásobníkov reflektovaná v strategických dokumentoch a tiež na to, či boli strategické rezervy uskladnené v množstve, ktoré vyplýva z európskej legislatívy.

V rámci externej dimenzie energetickej politiky sa práca bude venovať dvom oblastiam. Týmito oblasťami sú:

5. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti zemného plynu

6. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti ropy

Tieto dve oblasti spolu súvisia, nakoľko diverzifikácia je jedným z dôležitých aspektov energetickej bezpečnosti, resp. energetickej politiky ako takej. Souleimanov rozlišuje tri druhy diverzifikácie, a to: tranzitnú, geografickú a zdrojovú. V oblasti externej diverzifikácie dodávok sú však pre túto prácu relevantné len prvé dve oblasti. Tranzitná diverzifikácia predstavuje diverzifikáciu prepravných trás. Tento druh

⁴¹ Petrovič, Ján. (2012). *Energetická politika SR*. MH SR. s. 5.

diverzifikácie umožňuje zaistiť dodávky energií aj v prípade, ak v jednom z tranzitných štátov z politických alebo iných dôvodov dôjde k zastaveniu transportu energetickým surovín.⁴² Geografická diverzifikácia znamená diverzifikovať dodávky danej energetickej suroviny na čo najväčšie množstvo krajín, aby bol obmedzený monopolný vplyv krajín, ktoré danú energetickú surovinu dovážajú.⁴³ Práca sa pozrie na to, akým spôsobom boli tieto problematiky reflektované v strategických dokumentoch SR.

3.4. Priebežné zhrnutie

Cieľom tejto kapitoly bolo konceptuálne uchopenie energetickej politiky. To má slúžiť ako odrazový mostík k hlavnému jadrú práce, a to skúmaniu energetických politík SR. Oficiálne energetické politiky SR budú skúmané a komparované v rámci prvej výskumnej otázky tejto práce, ktorá má za cieľ nájsť odpoveď na otázku, či existuje kontinuita medzi jednotlivými oficiálnymi energetickými politikami. Práca bude pracovať s oblasťami internej a externej dimenzie energetických politík SR, ktoré boli vymenované v predchádzajúcej časti práce.

V rámci druhej výskumnej otázky tejto práce, ktorá skúma mieru naplňovania stanovených cieľov, bude práca komparovať ciele stanovené v oficiálnych energetických politikách SR s reálnymi krokmi podniknutými vládami SR, teda aj s neoficiálnymi energetickými politikami štátu. Práca bude opäť pracovať s oblasťami internej aj externej dimenzie energetických politík SR, ktoré boli vymenované v predchádzajúcom časti práce.

⁴² Souleimanov, Emil et al. (2011). *Energetická bezpečnosť*. Plzeň : Aleš Čenek. s. 17-18.

⁴³ Souleimanov, Emil et al. (2011). *Energetická bezpečnosť*. s. 17-18.

4. Vymedzenie prípadov a cieľov jednotlivých strategických dokumentov

Táto kapitola si kladie dva ciele. Prvým cieľom je vymedzenie a časové ohraničenie jednotlivých skúmaných prípadov. Jednotlivé prípady treba jednoznačne definovať, aby bolo možné uskutočniť zmysluplnú komparáciu jednotlivých prípadov. Z tohto dôvodu sa nemôžu jednotlivé prípady časovo prekrývať.

Druhým cieľom tejto kapitoly je vymedziť jednotlivé ciele energetickej politiky SR z analyzovaných oficiálnych dokumentov energetickej politiky SR v daných prípadoch. Na základe tohto zadefinovania jednotlivých cieľov energetickej politiky SR budem môcť tieto ciele komparovať, a tým pádom potvrdiť alebo vyvrátiť stanovené hypotézy.

4.1. Vymedzenie a časové ohraničenie prípadov

Ako už bolo povedané v predchádzajúcej časti, práca si dáva za cieľ analýzu oficiálnych energetických politík SR od roku 1998 po súčasnosť. Počas tohto 16-ročného obdobia sa na Slovensku vystriedalo päť vládnych zoskupení, a boli vypracované a schválené vládou SR dve oficiálne energetické politiky SR (2000 a 2006), ako aj Stratégia energetickej bezpečnosti SR z roku 2008. V roku 2013 bol predstavený návrh novej energetickej politiky, ktorý však ešte nebol oficiálne schválený vládou SR. Tieto strategické dokumenty budú základnými analyzovanými materiálmi, a na ich základe budú vymedzené jednotlivé prípady. Na základe toho, že sú dostupné tri oficiálne strategické dokumenty venujúce sa energetickej politike, bude táto práca operovať s tromi skúmanými prípadmi.

Prvým prípadom bude obdobie rokov 1998 až 2006. Počas tohto obdobia vládli na Slovensku dve koalíčné vlády, obe viedol Mikuláš Dzurinda. Prvá Dzurindova vláda bola širokou proti-mečiarovskou koalíciou, ktorá sa skladala zo strán celého stranického spektra. Druhá Dzurindová vláda bola zložená z stredo-pravých politických strán (SDKÚ – SMK – KDH - ANO). Hlavným strategickým dokumentom, ktorý definoval ciele energetickej politiky SR v tomto období je dokument Energetická politika Slovenskej republiky (2000) vypracovaná MH SR. Tento dokument definuje základné ciele energetickej politiky na vyššie vymedzené obdobie. Ďalšími dokumentmi relevantnými pre dané obdobie sú každoročné dokumenty MZV SR (Zameranie

zahraničnej politiky SR) a tiež programové vyhlásenia vlád, ktoré vládli v období 1998 – 2006. Do poslednej kategórie spadajú programové vyhlásenie prvej Dzurindovej vlády (1998 – 2002) a druhej Dzurindovej vlády (2002 – 2006).

Druhým prípadom bude obdobie rokov 2006 – 2013. V tomto období na Slovensku vládli tri vlády, a to prvá Ficova vláda, vláda Ivety Radičovej a druhá Ficova vláda. Hlavnými strategickými dokumentmi definujúcimi základné ciele energetickej politiky SR sú Energetická politika Slovenskej republiky z roku 2006 a Stratégia energetickej bezpečnosti SR z roku 2008. Oba dokumenty boli vypracované MH SR. Supplementárnymi dokumentmi pre toto obdobie sú opäť výročné správy MZV SR na príslušné roky a programové vyhlásenia troch vlád: 1. vlády Róberta Fica (2006 – 2010) a vlády Ivety Radičovej (2010 – 2012) a 2. vlády Róberta Fica (2012 – súčasnosť).

Tretím prípadom je obdobie od roku 2013 do súčasnosti. Tretí prípad je opäť vymedzený na základe samostatnej štátnej energetickej koncepcie, ktorou je v tomto prípade v máji 2013 bol zverejnený návrh Energetickej politiky SR. Návrh bol vypracovaný MH SR. Aj keď tento strategický dokument ešte nie je vo svojej finálnej podobe, a nebol ešte schválený vládou SR, autor je presvedčený, že by mal byť zaradený do predkladanej práce. Supplementárnym dokumentom je Zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2014 a programové vyhlásenie druhej vlády Róberta Fica.

V tabuľke 2 môžete vidieť prehľadné rozdelenie prípadov spolu s dokumentmi, ktoré budú preskúmané v rámci každého prípadu.

	Prípado 1 1998 – 2006 (1. Dzurindova vláda, 2. Dzurindova vláda)	Prípado 2 2006 – 2013 (1. Ficova vláda, Radičovej vláda, 2. Ficova vláda)	Prípado 3 2013 – (2. Ficova vláda)
Hlavný strategický dokument	Energetická politika SR (2000)	Energetická politika SR (2006) Stratégia energetickej bezpečnosti SR (2008)	návrh Energetickej politiky SR (2013)
Doplňujúce (suplementárne) dokumenty	Programové vyhlásenie vlády 1998 – 2002 Programové vyhlásenie vlády 2002 – 2006 ZZP SR 1998 – 2006	Programové vyhlásenie vlády 2006 – 2010 Programové vyhlásenie vlády 2010 – 2014 Programové vyhlásenie vlády 2012 – 2014 ZZP SR 2006 – 2013	Programové vyhlásenie vlády 2012 – 2014 ZZP SR 2014

Tabuľka 2 Prehľad prípadov, Vysvetlivky: ZZP SR – Zameranie zahraničnej politiky SR

4.2. Vymedzenie cieľov: Prípado 1: 1998 – 2006

V nadväznosti na predchádzajúce časti práce budú v tej podkapitole vymedzené ciele energetickej politiky SR v relevantných oblastiach za obdobie 1998 - 2006.

Toto obdobie vývoja SR bolo charakteristické vládami, ktoré sa ostro vymedzovali voči mečiarovskému spôsobu vlády a snažili sa o „vrátenie Slovenska do Európy“. V kontexte takejto atmosféry vznikala aj Energetická politika SR z roku 2000. Za zmienku stojí skutočnosť, že zatiaľ čo v Programovom vyhlásení vlády SR

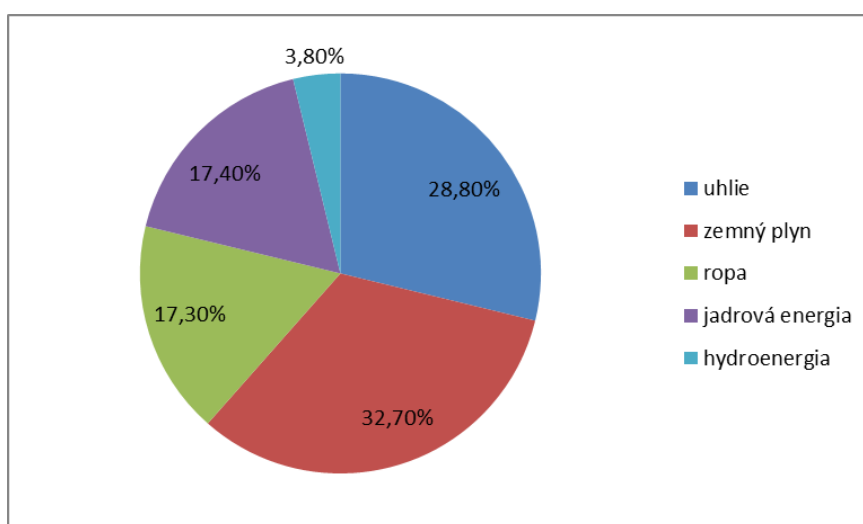
1998-2002 sa energetickým otázkam venujú dve strany textu, nasledujúca vláda sa už vo svojom programovom vyhlásení energetickým otázkam súvisle nevenuje, je tu iba zopár bodov k energetike v rámci iných politík.

Na základe analýzy hlavného strategického dokumentu daného obdobia, ako aj analýzou suplementárnych dokumentov relevantných pre energetickú politiku, boli vymedzené ciele energetickej politiky SR v tomto období. V oblasti internej dimenzie energetickej politiky SR boli vymedzené tieto ciele:

1. vývoj zloženia energetického mixu

Energetický mix SR v roku 1998 môžeme vidieť v grafe 2. Je dominovaný energiou z uhlia a zemného plynu, tieto dve zložky spolu tvoria viac ako 60%. Približne rovnaký podiel (okolo 18%) na energetickom mixe tvoria ropa a jadrová energia, len marginálny podiel majú obnoviteľné zdroje.

Do budúcnosti dokument predpokladá nárast využitia zemného plynu, predovšetkým na úkor tuhých palív (predovšetkým hnedého uhlia), z dôvodu snahy o znižovanie emisií. Očakáva sa aj nárast podielu jadrovej energie na energetickom mixe po dokončení a spustení dvoch blokov JE Mochovce. Do budúcnosti dokument sa predpokladá aj nárast podielu OZE. Táto priorita bola formulovaná aj v oboch programových vyhláseniach vlád vládnuvich v tomto období, ako aj v EP SR z roku 2000.⁴⁴

Graf 2 Energetický mix SR v roku 1998. Zdroj: MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 3.

⁴⁴ EP SR 2000 hovorí o dosiahnutí podielu OZE, ktorý by bol porovnateľný s krajinami EÚ. MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 29., porovnaj aj s Úrad vlády SR. (1998). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 1998 - 2002*. s. 14., a Úrad vlády SR. (2002). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2002 - 2006*. s. 11.

2. otázka jadrovej energetiky

Otázka jadrovej energetiky bola relevantná v tomto období, pretože otázka jadrovej energetiky bola hlavnou témou v oblasti prístupových rokovaní k EÚ.⁴⁵ Navyše, SR produkuje veľký podiel svojej elektrickej energie v jadrových elektrárnach (v roku 1998 to bolo 44%-ný⁴⁶, podiel na energetickom mixe bol 17,4%-ný), preto je pre SR táto oblasť energetiky kľúčová.

Dokumenty stanovujú ako hlavné ciele v oblasti jadrovej energie modernizáciu JE V2 v Jaslovských Bohuniciach, cieľom je tiež dokončenie 2. bloku jadrovej elektrárne Mochovce a otvorenie diskusie o dostavbe 3. a 4. bloku tejto elektrárne, čo by malo ešte posilniť postavenie jadrovej energie v energetickom mixe SR.⁴⁷ Obecne dokumenty podporujú rozvoj jadrovej energetiky na Slovensku.

3. oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky

Transformáciu energetického sektora považuje hlavný dokument EP SR za zásadne dôležitú pre budúci vývoj energetického sektora. Dokumenty konštatujú, že elektroenergetické a plynárenské odvetvie energetiky má stále zmonopolizovanú štruktúru. To je z hľadiska príprav na vstup do EÚ neprijateľné, nakoľko legislatíva EÚ zakazuje prelievanie zisku alebo strát medzi výrobou energie, jej prenosom a distribúciou.⁴⁸ Z tohto dôvodu je cieľom organizačné oddelenie tranzitnej sústavy, výroby a rozvodu v oblasti elektroenergetiky a plynárenstva, a transformácia distribučných podnikov na akciové spoločnosti.⁴⁹ V súvislosti s elektroenergetikou sa hovorí o transformácii distribučných podnikov na akciové spoločnosti s rozhodujúcim vplyvom štátu.⁵⁰ Po tejto reštrukturalizácii je cieľom privatizovať energetické podniky v súlade s veľkým privatizačným zákonom.⁵¹

Tieto ciele boli nastavené už pred schválením EP SR 2000 v Programovom vyhlásení vlády 1998-2002⁵², a boli následne potvrdené v Programovom vyhlásení vlády 2002-2006.⁵³

⁴⁵ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 119.

⁴⁶ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 11.

⁴⁷ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 11.

⁴⁸ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 4-5.

⁴⁹ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 31.

⁵⁰ Úrad vlády SR. (1998). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 1998 - 2002*. s. 13.

⁵¹ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 31.

⁵² Úrad vlády SR. (1998). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 1998 - 2002*. s. 13.

⁵³ Úrad vlády SR. (2002). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2002 - 2006*. s. 10-11.

4. otázka strategických podzemných zásobníkov

Hlavným cieľom energetickej politiky SR v tejto oblasti je pripravenie plánu na vybudovanie 90-dňových zásob ropy, tak ako to vyžaduje legislatíva EÚ.⁵⁴ Dokument aj stanovuje termín, do ktorého má byť tento cieľ splnený, a to rok 2010.

V oblasti podzemných zásobníkov plynu si hlavný strategický dokument tohto obdobia nekladie žiadne konkrétne ciele, ale Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie 1998-2002 hovorí o vybudovaní ďalších podzemných zásobníkov plynu⁵⁵, bez ďalšej konkretizácie.

V rámci externej dimenzie energetickej politiky boli vymedzené tieto ciele:

5. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti zemného plynu

Energetická politika SR 2000 venuje prekvapujúco málo priestoru otázke diverzifikácie a zabezpečenia dodávok zemného plynu, vzhľadom na to, ako je táto otázka dôležitá pre SR. Dokument EP SR 2000 poukazuje na nutnosť hľadania tranzitnej diverzifikácie⁵⁶, ale neponúka žiadne potenciálne možnosti, ako tento potenciálny cieľ realizovať. Otázke diverzifikácie dodávok je venovaný priestor v Programovom vyhlásení vlády SR 1998-2002, kde sa hovorí o dobudovaní diverzifikácie plynovodov za účelom vytvorenia možnosti dodávok zemného plynu od viacerých dodávateľov⁵⁷, ale opäť bez akejkoľvek konkretizácie.

6. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti ropy

V dobe vypracovania hlavného strategického dokumentu bolo 99% dodávok ropy dovážaných z Ruskej federácie prostredníctvom ropovodu Družba. Dlhodobý cieľ energetickej politiky má byť hľadanie možností diverzifikácie dovozu ropy⁵⁸.

Ako možnosť tranzitnej diverzifikácii dokument zmiňuje ropovod Adria. Konštatuje sa, že tento ropovod je infraštruktúrne napojený na slovenskú rozvodovú sieť a je udržiavaný v prevádzkyschopnom stave.⁵⁹ Z ekonomického hľadiska však nie je žiaduce tento ropovod využívať. Ďalšou zvažovanou možnosťou je zásobovanie

⁵⁴ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 33-34.

⁵⁵ Úrad vlády SR. (1998). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 1998 - 2002*. s. 13.

⁵⁶ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 20.

⁵⁷ Úrad vlády SR. (1998). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 1998 - 2002*. s. 13.

⁵⁸ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 33.

⁵⁹ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 21.

sústavou ropovodov IKL-Družba, pri tejto možnosti by však bolo nutné zabezpečiť reverzný tok na území Českej republiky.⁶⁰

Ako dlhodobý cieľ si EP 2000 stanovuje posilnenie strategického tranzitného postavenia SR v oblasti tranzitu ropy⁶¹, a týmto spôsobom upevniť energetickú bezpečnosť SR. Postavenia SR ako tranzitnej krajiny má byť upevnené rozvojom ropovodného systému⁶², čo by umožnilo zásobovanie nových odberateľov a zvýšil by sa tak objem ropy prepravovanej cez územie SR. Obdobné ciele si stanovujú aj zamerania zahraničných politík SR na roky 2005 a 2006.

Obecne sa dá zhrnúť, že EP SR z roku 2000, ako aj ďalšie oficiálne dokumenty týkajúce sa energetiky v tomto období, sa venujú predovšetkým internej dimenzii energetickej politiky, najväčší dôraz je v nich kladený na transformáciu energetického sektora a na prípravu na vstup do EÚ. V oblasti podzemných zásobníkov a diverzifikácie, či už tranzitnej alebo geografickej, si dokumenty nestanovujú takmer žiadne konkrétne ciele a všeobecne majú málo ambícií v tomto smere.

4.3. Vymedzenie cieľov: Prípady 2: 2006 – 2013

V tomto období nastupuje po rokoch vlády prevažne stredo-pravých strán k moci koalícia, ktorá je výrazne dominovaná stranou sociálnej demokracie (Smer-SD), ktorá má rozhodujúce slovo aj pri určovaní vládnych priorít. Vláda strany Smer-SD bola prerušená krátkym intermezzom v rokoch 2010-2012, počas ktorého na Slovensku vládla pravicová vláda Kvôli vnútorným rozporom nebola tejto vláde vyslovená dôvera, a po voľbách v roku 2012 získala strana Smer-SD parlamentnú väčšinu, a vládne tak sama. Strana Smer-SD sa ostro vymedzovala voči privatizácií v predchádzajúcom období⁶³, čo sa odzrkadľuje aj na programových vyhláseniach vlády, ako bude možné vidieť nižšie pri vymedzovaní cieľov.

Na základe analýzy dokumentov boli vymedzené ciele energetickej politiky SR v tomto období. V oblasti internej dimenzie energetickej politiky SR boli vymedzené tieto priority energetickej politiky SR:

⁶⁰ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 21.

⁶¹ MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 35.

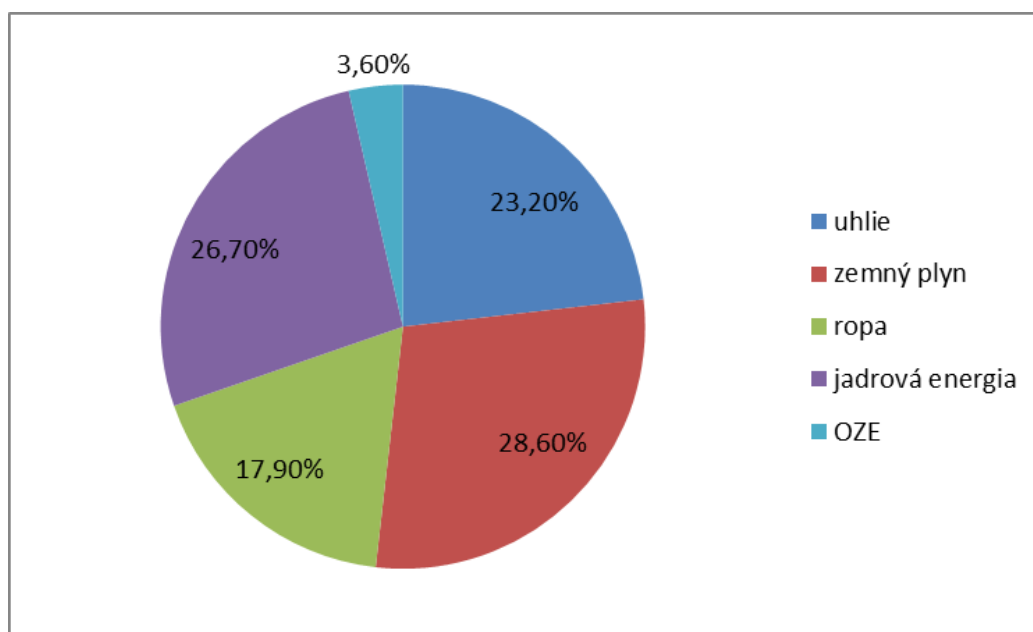
⁶² MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 35.

⁶³ *Strana Smer ostro protestuje proti privatizácii zvyškov strategických podnikov*. Openiazoch.zoznam.sk (online). 2003.

1. vývoj zloženia energetického mixu

Energetický mix SR v roku 2005 môžeme vidieť v grafe 3. Dominantné postavenie má zemný plyn a energia z jadra, v tesnom odstupe je uhlie. Takmer pätinu energetického mixu tvorí energia z ropy. Možno povedať, že energetický mix v roku 2005 bol pomerne vyvážený, OZE tvorili len minimálny podiel.

Do budúcnosti počíta Energetická politika SR z roku 2006 s nárastom podielu OZE, zemného plynu a jadrovej energie v energetickom mixe. Rast týchto položiek by mal byť vykompenzovaný poklesom spotreby uhlia, čo má byť spôsobené znižovaním emisií na jednej strane, ako aj tým, že ťažba uhlia na území SR bude klesať z dôvodu vyčerpania ložísk, ako aj z ekonomickej neefektívnosťou ťažby.⁶⁴ K vyššiemu využívaniu OZE sa hlásia aj programové vyhlásenia vlád vládnučich v tomto období.⁶⁵ SEB pracuje s dvoma možnými scenármi vývoja využívania OZE – optimistickým a konzervatívnym, v cieľi na rok 2010 sa však nelíšia, oba predpokladajú 6,4% podiel OZE na energetickom v mixe.

Graf 3 Energetický mix SR v roku 2005. Zdroj: MH SR. (2006). Energetická politika SR. s. 7.

⁶⁴ MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. s. 7.

⁶⁵ Úrad vlády SR. (2006). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2006 - 2010*. s. 12., porovnaj aj s Úrad vlády SR. (2010). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010- 2014*. s. 13, a s Úrad vlády SR. (2012). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2012 - 2016*. s. 21.

2. otázka jadrovej energetiky

SR sa aktívne hlási k využívaniu jadrovej energie, ktorú považuje za ekonomicky efektívnu a environmentálne akceptovateľnú možnosť výroby elektriny.⁶⁶ Podobne sa k využívaniu energie z jadra hlásia aj všetky vlády tohto obdobia.

Do budúcnosti oficiálne dokumenty počítajú s odstavením bloku V1 JE Jaslovské Bohunice, a s uvedením do prevádzky blokov 3. a 4. v JE Mochovce v roku 2013.⁶⁷ Zvažovaná je tiež možnosť výstavby novej jadrovej elektrárne na južnom Slovensku.

3. oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky

EP SR z roku 2006 konštatuje, že reštrukturalizácia sektoru energetiky bola ukončená a nad ďalšou privatizáciou prepravcu a distribútora plynu, prepravcu ropy, ani privatizáciou prenosovej elektrizačnej sústavy sa neuvažuje.⁶⁸ V rámci programového vyhlásenia prvej vlády Róberta Fica možno vidieť pomerne mierne vymedzenie voči predchádzajúcej privatizácii, keď dokument konštatuje: *"Vláda SR rešpektuje výsledok privatizácie a garantuje nemennosť podmienok v privatizovaných podnikoch, ak sa proces privatizácie uskutočnil v súlade so zákonom."*⁶⁹ Jeho druhá vláda sa vo programovom vyhlásení vymedzuje voči minulej privatizácii ešte ostrejšie, keď konštatuje, že vláda sa bude snažiť tlmieť nepriaznivé dôsledky netransparentnej a chybných privatizácií, a rozšíriť kompetencie štátu v oblasti dohľadu nad regulovanými subjektmi na základe prijatia opatrení vyplývajúcich z Tretieho liberalizačného balíčka EÚ.⁷⁰ Toto vyostrujúce sa verbálne vymedzovanie by mohlo nepriamo predznamenať snahu strany Smer a R. Fica o zvrátenie minulej privatizácie.

4. otázka strategických podzemných zásobníkov

V oblasti zásobníkov ropy a ropných produktov SR k roku 2005 stále nespĺňala 90-dňové núdzové zásoby podľa článku 5 Smernice Rady 98/93/ES. V roku 2004 mala SR zásoby na 55 dní.⁷¹ Ako cieľ si EP SR 2006 stanovuje navýšenie zásob na 64 dní v roku 2005, 73 dní v roku 2006, 82 dní v roku 2007 a konečne splnenie 90 dňových

⁶⁶ MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. s. 6.

⁶⁷ MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s. 94.

⁶⁸ MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. s. 4.

⁶⁹ Úrad vlády SR. (2006). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2006 - 2010*. s. 10.

⁷⁰ Úrad vlády SR. (2012). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2012 - 2016*. s. 21.

⁷¹ MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. s. 8.

zásob ropy koncom roka 2008.⁷² Preto si SEB stanovuje za cieľ dobudovanie núdzových zásob ropy a ropných produktov do roku 2009.⁷³

V oblasti podzemných zásobníkov plynu SR splňa povinné zásoby zemného plynu, v roku 2008 bolo v zásobníkoch uskladnených 38 % ročnej spotreby plynu na území SR.⁷⁴ Dokumenty si nestanovujú žiadne konkrétne ciele v tejto oblasti, uvažuje sa o vybudovaní nových zásobníkov v troch lokalitách.

V oblasti externej dimenzie energetickej politiky SR boli vymedzené tieto priority energetickej politiky SR:

5. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti zemného plynu

SR sa na verbálnej úrovni hlási k diverzifikácii dodávok zemného plynu vo všetkých oficiálnych dokumentoch tohto časového obdobia. Samotná EP SR 2006 tejto otázke nevenuje veľa priestoru, vystačí si s konštatovaním nutnosti hľadania a realizovania diverzifikácie dodávok energetických surovín, pričom jediná spomenutá alternatíva v dokumente je projekt Nabucco.⁷⁵ Rozpracovanejšiu predstavu o možnostiach diverzifikácie možno nájsť v Stratégií energetickej bezpečnosti z roku 2008.

SEB 2008 ako alternatívu k ruskému plynu dovážanému cez Ukrajinu zvažuje dovoz zemného plynu zo strednej Ázie, alebo dovoz ruského plynu cez Poľsko a Bielorusko prostredníctvom plynovodu Jamal, čo je však podmienené vybudovaním interkonektora s Poľskom (viď nižšie).⁷⁶

Programové vyhlásenie vlády 2010-2014 sa hlási k vybudovaniu prepojenia k LNG k plánovaným terminálom v Chorvátsku a Poľsku, ktoré by prepojilo krajiny V4, a tiež umožnilo budúce pripojenie k projektom ako Nabucco a South Stream.⁷⁷ Ešte väčšie ambície prezentuje druhá vláda R. Fica vo svojom programovom vyhlásení, keď prehlasuje intenzívne budovanie prepojení plynárenských sietí a využitie plynu LNG.⁷⁸ V prípade LNG terminálu Adria v Chorvátku by sa mohlo jednať aj o geografickú, aj o tranzitnú diverzifikáciu, pretože do terminálu by mohol byť dopravovaný aj ruský

⁷² MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. s. 9.

⁷³ MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s. 136-137.

⁷⁴ MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s. 58.

⁷⁵ MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. Príloha 5. s. 1.

⁷⁶ MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s. 45.

⁷⁷ Úrad vlády SR. (2010). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010- 2014*. s. 13.

⁷⁸ Úrad vlády SR. (2012). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2012 – 2016*. s. 20.

plyn. K vybudovania plynového interkonektora medzi SR a Poľskom, resp. SR a Maďarskom sa hlási aj ZZP 2011.⁷⁹

Z hľadiska tranzitnej diverzifikácie bude SR sledovať možnosti diverzifikácie prostredníctvom plynovodu Blue Stream, South Stream a Nord Stream.⁸⁰ SEB 2008 však konštatuje, že tieto projekty by boli konkurenciou pre tranzitné cesty vedúce Slovenskom, a preto za projekty najperspektívnejšie z pohľadu SR považuje projekty plynovodu Nabucco a LNG Adria.

6. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti ropy

SR v predmetnom období importovalo všetku ropu prostredníctvom ropovodu Družba, ktorý vedie z Ruska cez Ukrajinu. Vzhľadom na možné napätie v politicko-obchodných vzťahoch medzi Ruskom na jednej strane, a Ukrajinou na strane druhej, Rusko zvažuje možnosti ako obísť Ukrajinu pri tranzite plynu, čo môže ohroziť štatút SR ako tranzitnej krajiny.

V prípade výpadku dodávok ropy cez ropovod Družba je možno využiť ropovodný systém Adria, ktorý je v technicky funkčnom stave, a je možné ho spustiť do prevádzky behom pár týždňov.⁸¹ Ako ďalšie riešenie na zváženie sa ukazuje využitie reverznej prepravy z ČR (prostredníctvom ropovodu IKL), kde sú vypracované štúdie potrebných technických úprav na reverzný tok plynu.⁸² Podľa SEB by alternatívou mohlo byť aj vybudovanie ropovodu Bratislava – Schwechat, termín realizácie tohto projektu je stanovený na rok 2010.⁸³ V rámci tohto projektu prebiehajú rokovania o možnej trase ropovodu, kde sa zvažujú najmä environmentálne dopady projektu.

Obecne sa dá zhrnúť, že hlavný dokument energetickej politiky v tomto období, EP SR 2006, je pomerne skromný čo do konkretizácie cieľov a priorít energetickej politiky SR, viac odpovedí poskytuje dokument SEB 2008, ktorý je aj rozsahovo dlhší, a poskytuje obsahovo komplexnejšiu správu o stave slovenskej energetiky, ako aj o možnostiach jej budúceho vývoja.

⁷⁹ MZV SR. (2011). *Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2011*. s. 2.

⁸⁰ MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s.49.

⁸¹ MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s. 30.

⁸² MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s. 30.

⁸³ MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. s. 137.

4.4. Vymedzenie cieľov: Prípád 3: 2013 – súčasnosť

Návrh energetickej politiky 2013 vznikol za druhej vlády R. Fica a strany Smer-SD, ktorá má v Národnej rade SR väčšinu. Tento návrh EP SR ešte nebol oficiálne schválený vládou SR, ale už prešiel medzirezortným pripomienkovým konaním.⁸⁴

Na základe analýzy hlavného strategického dokumentu daného obdobia, ako aj analýzou suplementárnych dokumentov relevantných pre energetickú politiku, boli vymedzené ciele energetickej politiky SR v tomto období. V oblasti internej dimenzie energetickej politiky SR boli vymedzené tieto ciele:

1. vývoj zloženia energetického mixu

V grafe 4 môžeme vidieť zloženie energetického mixu SR v roku 2011. Z grafu možno vidieť, že najvyšší podiel na energetickom mixe má jadrová energia, ktorá tvorí 26% mixu. Tento podiel však nie je dominantný, keďže fosílna palivá (zemný plyn, uhlie a ropa) sa podieľajú trochu nižším podielom na energetickom mixe. Energia z obnoviteľných zdrojov tvorí 9% mixu.

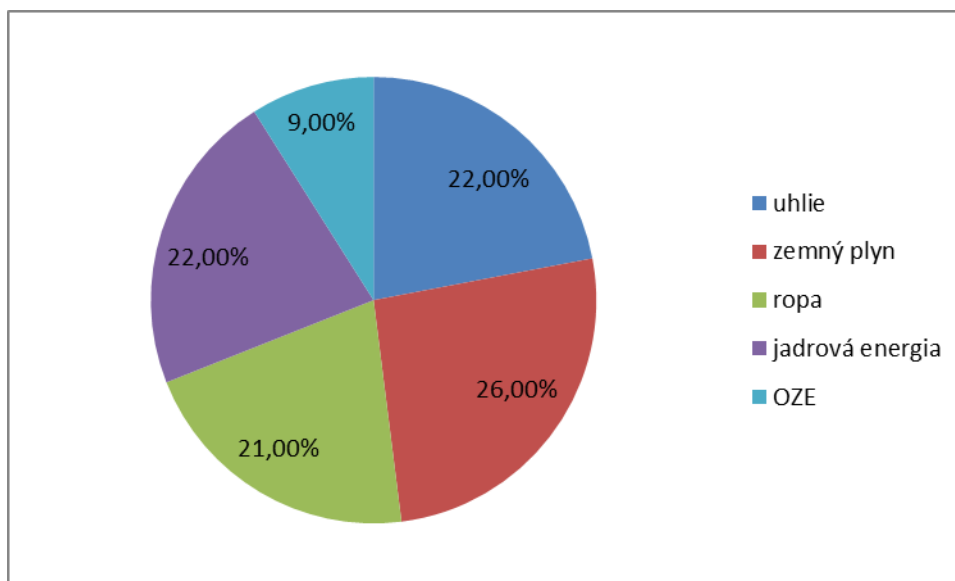
Návrh EP SR 2013 počíta do budúcnosti s optimalizáciou energetického mixu s ohľadom na zvýšenie energetickej bezpečnosti SR. Preto je jednou z priorit návrhu EP zvyšovanie podielu OZE na energetickom mixe. Podiel OZE má do roku 2020 dosiahnuť 14%.⁸⁵ Dokument počíta aj so zachovaním, prípadne aj s navýšením podielu zemného plynu a jadrovej energie na energetickom mixe SR. Tieto zdroje energie majú kľúčovú úlohu pri prechode na nízko-uhlíkovú energetiku do budúcnosti.⁸⁶ Nízko-uhlíková energetika je tiež cieľom v oblasti energetiky na úrovni EÚ, o čom svedčí aj nedávno vydaná Zelená kniha: *Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030*, ktorá si stanovuje ciele na zvyšovanie podielu OZE na energetickom mixe, znižovaní emisií skleníkových plynov a zvýšení energetickej účinnosti.⁸⁷

⁸⁴ Ministerstvo spravodlivosti SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013. Aktuálne štádium legislatívneho procesu.*

⁸⁵ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013.* s. 53.

⁸⁶ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013.* s. 18, s. 51.

⁸⁷ European Commission. (2013). *Zelená kniha Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030.*

Graf 4 Energetický mix SR v roku 2011. Zdroj: Návrh MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. s. 11.

2. otázka jadrovej energetiky

Energia z jadra tvorí naďalej zásadnú súčasť energetiky na Slovensku a návrh EP sa hlási k ďalšiemu rozvoju tohto sektoru energetiky. Jadrová energia je vnímaná ako prioritný zdroj nízko-uhlíkovej energie. Hlavným cieľom EP je dobudovanie 3. a 4. bloku JE Mochovce, návrh EP počíta s výstavbou nového jadrového zdroja v lokalite Jaslovských Bohuníc, čo má byť najvýznamnejší projekt v oblasti energetiky v dlhodobom horizonte.⁸⁸

3. oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky

V období prípadu 3 na Slovensku vládne druhá vláda R. Fica, ktorá sa vo svojom programovom vyhlásení vymedzuje proti privatizácií v predchádzajúcom období a konštatuje, že vláda sa bude snažiť tmiť dôsledky chybnéj privatizácie a rozšíriť kompetencie štátu v oblasti dohľadu nad regulovanými subjektmi.⁸⁹

V samotnom návrhu EP SR 2013 tejto dimenzii energetickej politiky nie je venované veľa priestoru, takisto v dokumente nie sú stanovené žiadne konkrétne ciele. Je však nutné poznamenať, že táto dimenzia energetickej politiky strácala časom na dôležitosť, keďže väčšina opatrení bola vykonaná v predchádzajúcom období – čo je

⁸⁸ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. s. 21.

⁸⁹ Úrad vlády SR. (2012). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2012 - 2016*. s. 21.

možné ilustrovať práve tým, ako upadá priestor venovaný tejto téme v rámci jednotlivých oficiálnych energetických politík.

4. otázka strategických podzemných zásobníkov

Dokument konštatuje, že v oblasti podzemných zásobníkov ropy SR dodržiava povinnosti vyplývajúce z legislatívy EÚ, keď má v podzemných zásobníkoch uskladnenú ropu a ropné produkty na 93 dní.⁹⁰ Dokument si nestanovuje do budúcnosti žiadne konkrétne ciele v oblasti rozvoja núdzových zásob ropy.

Pri otázke podzemných zásobníkov zemného plynu je zdôrazňovaná ich dôležitosť pri výpadkoch v dodávkach zemného plynu, pričom dokument odkazuje na rusko-ukrajinskú krízu z roku 2009. Kapacita zásobníkov v roku 2013 bola 2,9 mld. m³, pričom sa počíta s dostavbou zásobníka pri obci Gajary – Báden v roku 2015, čo by malo navýšiť kapacitu na 3,12 mld. m³.⁹¹ Predpokladá sa aj ďalšie navyšovanie kapacít už existujúcej infraštruktúry, čo by malo prispieť k zabezpečeniu zásob pre prípad núdze.

V rámci externej dimenzie energetickej politiky boli vymedzené tieto ciele:

5. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti zemného plynu

Exekutíva SR oblasť externej dimenzie energetickej politiky, teda hlavne vonkajšiu energetickú bezpečnosť, označuje za prioritu zahraničnej politiky SR.⁹² Slovensko je významnou tranzitnou krajinou pre plyn prúdiaci z Ruska do Európy. Hlavný strategický dokument tohto obdobia preto kladie dôraz na zachovanie tohto postavenia aj v dobe, keď Rusko diverzifikuje svoje prepravné trasy novými plynárenskými projektmi, ako je napr. Nord Stream.⁹³

Najdôležitejší cieľ v rozvoji plynárenskej infraštruktúry je vybudovanie interkonektora medzi SR a Maďarskom (Veľký Krtíš – Vecsés). Pristúpilo sa k realizácii tohto projektu, keď bola podpísaná bilaterálna zmluva medzi SR a Maďarskom, a začiatkom roku 2013 sa začali stavebné práce, ktoré by mali byť ukončené v januári 2015.⁹⁴ Projekt je podporený z Európskeho energetického programu ako súčasť severo-južného plynového koridoru.

⁹⁰ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. s. 44.

⁹¹ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. s. 49.

⁹² MZV SR. (2014). *Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2014*. s. 8.

⁹³ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. s. 50.

⁹⁴ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. s. 49.

Druhým projektom, ktorý by mal prispieť k zaisteniu energetickej bezpečnosti SR je vybudovanie interkonektora s Poľskom, ktorý by sa tiež mal stať súčasťou severo-južného plynového koridoru.

6. vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti ropy

Hlavným zdrojom ropy je ropa dovážaná z Ruska a z Azerbajdžanu prostredníctvom ropovodu Družba. Ropovod má prepravnú kapacitu 20 mil. ton ropy/rok, pričom v roku 2013 sa využívala táto kapacita na 50-55%.⁹⁵

V prípade výpadku dodávok sa ako možná náhrada javí využitie existujúceho ropovodu Adria. Cieľom je rekonštrukcia tohto ropovodu a navýšenie prepravnej kapacity z 3,5 na 6 mil. ton ropy/rok, rekonštrukcia má byť dokončená do roku 2015.⁹⁶

Strategický dokument počíta aj s vybudovaním prepojenia medzi Bratislavou a rakúskym Schwechatom (Projekt BSP), tento ropovod by prepojil ropovod Družba so systémami TAL a Adria-Wien Pipeline (AWP). Sú predpokladané dva prínosy tohto projektu – zásobovanie rafinérie vo Schwechate ropou z ropovodu Družba, a v prípade prerušenia dodávok z Ruska zásobovať SR reverzným tokom ropy.⁹⁷ Dôležitosť projektu odzrkadľuje aj fakt, že bol zahrnutý do zoznamu Projektov spoločného záujmu EÚ. Na zozname sa nachádza aj vyššie spomínaný ropovod Adria.

V prípade oboch možností by sa jednalo o geografickú aj tranzitnú diverzifikáciu zdrojov, keďže by SR získala prístup k ruskej rope inou trasou, ako aj prístup k rope z iných zdrojov.

Obecne sa dá zhrnúť, že návrh novej energetickej politiky vypracovaný MH SR je čo do rozsahu výrazne dlhší ako jeho predchodcovia z rokov 2000 a 2006. Z obsahovej stránky je venovaný adekvátny priestor všetkým oblastiam slovenskej energetiky, ktoré sú skúmané v rámci tejto práce.

⁹⁵ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013.* s. 43.

⁹⁶ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013.* s. 43.

⁹⁷ MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013.* s. 43.

5. Komparácia vymedzených cieľov a miera kontinuity

Po vymedzení cieľov energetických politík v rámci jednotlivých prípadov pristúpi autor k samotnému jadrú práce, a to zodpovedaniu výskumných otázok, ktoré boli formulované v úvode práce. V tejto kapitole sa práca pokúsi nájsť odpoveď na prvú výskumnú otázku, ktorá znela: *Je oficiálna energetická politika Slovenskej republiky kontinuálna?* Autor bude komparovať energetické politiky SR v rámci oblastí, ktoré boli vymedzené v predchádzajúcej časti práce.

5.1. Vývoj zloženia energetického mixu

V rámci prípadu 1 si dokumenty stanovujú za cieľ znižovanie podielu uhliá na energetickom mixe a rastu podielu OZE. Ciele identifikované v prípade 2 nadväzujú na tieto ciele, dokumenty si opäť stanovujú cieľ znižovania podielu uhliá, ktoré nie je najekologickejším zdrojom energie, na úkor OZE, ktoré má dosiahnuť 6,4%-ný podiel na energetickom mixe do roku 2010. V rámci prípadu 2 však dokumenty rátajú aj so zvyšujúcim sa podielom energie vyrobenej zo zemného plynu a jadra. V rámci 3. prípadu dokumenty opäť rátajú so zvyšujúcim sa podielom OZE (cieľ dosiahnuť 14%-ný podiel do roku 2020), zemného plynu a jadrovej energie na energetickom mixe SR.

Obecným cieľom stanoveným vo všetkých dokumentoch je znižovanie podielu uhliá v energetickom mixe na úkor energie vyprodukovanej obnoviteľnými zdrojmi, zemným plynom a jadrom. Tieto ciele súvisia hlavne s prechodom na nízkoenergetickú ekonomiku, znižovanie emisií v súlade s cieľmi politík EÚ a ekonomickou nevýhodnosťou ťažby domáceho hnedého uhliá. Na základe komparácie cieľov možno skonštatovať, že ciele v oblasti energetického mixu stanovené v strategickými dokumentoch vo všetkých prípadoch na seba nadväzujú, sú kontinuálne, minimálna na verbálnej úrovni. Reálne napĺňanie cieľov v tejto oblasti bude preskúmané v nasledujúcej kapitole.

5.2. Otázka jadrovej energetiky

Na všeobecnej rovine dokumenty analyzované vo všetkých troch prípadoch podporujú rozvoj jadrovej energetiky na území Slovenska, čo potvrdzuje aj skutočnosť,

že vo všetkých troch prípadoch bol identifikovaný cieľ zvyšovania podielu jadrovej energie na celkovom energetickom mixe SR v dlhodobom horizonte (viď vyššie).

V oblasti konkrétnych cieľov je spojujúcim motívom všetkých prípadov dobudovanie 3. a 4. bloku JE Mochovce. Prípady 2 a 3 tiež zhodne zmieňujú úvahy o možnosti vybudovania nového jadrového zdroja. V prípadoch 1 a 2 sú stanovené viaceré ciele, ktoré by mali byť splnené v krátkodobej perspektíve. Na napĺňanie týchto cieľov sa pozrie nasledujúca kapitola.

Obecne sa dá zhrnúť, že na základe komparácie cieľov medzi jednotlivými prípadmi možno označiť energetickú politiku SR v oblasti jadrovej energie ako kontinuálnu. V rámci všetkých prípadov bola identifikovaná otvorená podpora jadrovej energie, či už v rámci hlavných strategických dokumentov, ako aj v rámci programových vyhlásení jednotlivých vlád vládnuvich v tomto období. Ako už bolo spomenuté vyššie, jadrová energia má byť jedným zo zdrojov, ktoré majú nahradiť tuhé palivá pri prechode na nízkoenergetickú ekonomiku. Styčným bodom všetkých prípadov je aj dobudovanie 3. a 4. bloku JE Mochovce.

5.3. Oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky

Táto dimenzia energetickej politiky SR je špecifická v tom, ako postupom času upadal jej význam a priestor, ktorý jej bol venovaný v rámci jednotlivých prípadov. V prípade 1 tvorila táto dimenzia jednu z najdôležitejších častí, pričom oficiálna energetická politika tohto obdobia si zároveň stanovovala mnohé konkrétne ciele, ktoré majú byť splnené, hlavne s ohľadom na potenciálne budúce členstvo v EÚ a komplementárnosťou s liberalizačnými balíčkami. Tieto ciele sa týkali predovšetkým privatizácie monopolizovanej štruktúry plynárenstva a elektroenergetiky. Hlavný strategický dokument analyzovaný v prípade 2 sa v podstate stotožňuje s týmito cieľmi, aj keď nad ďalšou privatizáciou už neuvažuje.

Výrazný odklon od tohto diskurzu však možno nájsť v Programovom vyhlásení vlády SR 2012-2016, ktoré je súčasťou prípadu 2, aj prípadu 3. Druhá vláda R. Fica v ňom prehlasuje, že sa bude snažiť tlmieť následky chybnéj privatizácie. Táto vláda je zodpovedná za vypracovanie návrhu Energetickej politiky SR 2013, kde však takéto

ostré vymedzenie sa voči minulej privatizácii chýba. V návrhu z roku 2013 je tejto problematike venovaná marginálna pozornosť.

Po komparácii cieľov v oblasti privatizácie a reštrukturalizácie plynárenstva a elektroenergetiky možno dospieť k záveru, že je tu prítomný istý rozpor. Rozpor síce nie je viditeľný na úrovni oficiálnych energetických politík SR, ale pri bližšom pohľade na programové vyhlásenia vlád vládnucich behom skúmaného obdobia možno odhaliť vymedzovanie vlád R. Fica voči privatizácii podnikov pôsobiacich v energetickom sektore. V rámci jeho prvej vlády toto vymedzenie nie je až také výrazné ako v programovom vyhlásení jeho druhej vlády, kde je privatizácia otvorene označená ako chybná. Vzhľadom na túto skutočnosť nie je možné označiť oficiálne energetické politiky v tejto oblasti za kontinuálne, pretože minimálne na verbálnej úrovni je možno pozorovať výrazné rozdiely v prístupe jednotlivých vlád k problematike. V ďalšej časti práce sa autor pozrie na to, či sa táto rétorika pretavila v reálne politické kroky.

5.4. Otázka strategických podzemných zásobníkov

V prípade 1 bola ako hlavná priorita v oblasti podzemných zásobníkov ropy označená potreba vypracovania plánu na dobudovanie zásobníkov ropy v súlade s legislatívou EÚ. Splniť povinnosti vyplývajúce z členstva v EÚ sú zdôrazňované aj vo zvyšných dvoch prípadoch, v ktorých sú aj stanovené konkrétne termíny, do ktorých by mali byť tieto kapacity dobudované.

V oblasti podzemných zásobníkov plynu si prípad 1 a 2 nekladú žiadne konkrétne ciele, vystačia si s konštatovaním, že SR spĺňa povinnosti vyplývajúce z členstva (resp. budúceho členstva) v EÚ. V niekoľkých suplementárnych dokumentoch z tohto obdobia sa dajú nájsť úvahy nad možnosťou vybudovania nových kapacít, ale tieto úvahy nie sú konkretizované. Obecne táto téma nepredstavuje dôležitú zložku energetických politík v daných prípadoch. V prípade 3 je však tematika podzemných zásobníkov plynu rozobraná dôkladnejšie, čo súvisí s plynovou krízou v roku 2009. Kríza poukázala na limity vtedajšej infraštruktúry podzemných zásobníkov (tejto otázke sa práca bude venovať podrobnejšie v ďalšej časti práce). Dokumenty analyzované v rámci prípadu 3 sa venujú výstavbe nových zásobníkov, ako aj navyšovaním kapacít už fungujúcej infraštruktúry.

V oblasti podzemných zásobníkov ropy sledujú energetické politiky v sledovaných prípadoch jasne definovaný cieľ, a to dobudovanie podzemných kapacít na úroveň, ktorá je vyžadovaná zo strany EÚ (Smernica Rady 98/93/ES, novelizovaná Smernicou Rady 2006/67/ES, resp. Smernicou Rady 2009/119/ES). Možno povedať, že oficiálne energetické politiky v oblasti sú na seba nadväzujúce, kontinuálne. V otázke podzemných zásobníkov plynu je však situácia mierne odlišná, keďže v prípadoch 1 a 2 bol tejto otázke venovaný minimálny priestor a neboli stanovené žiadne konkrétne ciele. V prípade 3 však vidno posun, ktorý bol spôsobený predovšetkým externými faktormi. V prípade 3 sú jasne definované priority v rozvoji zásobníkov. Nemožno teda povedať, že vývoj energetickej politiky SR v oblasti podzemných zásobníkov plynu je kontinuálny, nakoľko je tu výrazný rozdiel v dôležitosti problematiky zásobníkov zemného plynu medzi prípadmi 1 a 2 na jednej strane, a prípadom 3 na strane druhej.

5.5. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok zemného plynu

V rámci prípadu 1 bolo identifikovaných minimum možností potenciálnej diverzifikácie dodávok zemného plynu, dokumenty analyzované v rámci tohto prípadu si vystačia s obecným konštatovaním nutnosti hľadania diverzifikácie, bez akejkoľvek konkretizácie. Prípad 2 tejto problematike venuje ďaleko väčší priestor, predovšetkým v parciálnej politike Stratégia energetickej bezpečnosti z roku 2008. Ako najprospešnejší zdroj diverzifikácie pre Slovensko je menovaný plynovod Nabucco. Konštrukcia tohto plynovodu by zabezpečila geografickú diverzifikáciu dodávok. Okrem tohto projektu bol identifikovaný aj záujem o napojenie plynárenskej infraštruktúry na plánované LNG terminály v Chorvátsku a Poľsku (Adria, resp. Świnoujście). Za týmto účelom identifikuje prípad 2 ako priority vybudovanie interkonektorov s Poľskom, resp. Maďarskom. Prípad 2 venuje pozornosť aj projektom ruského Gazpromu, konkrétne Blue Streamu, South Streamu a Nord Streamu, ale konštatuje, že tieto projekty by mohli ohroziť postavenie SR ako tranzitnej krajiny, a preto sú ako priority pre potenciálnu diverzifikáciu identifikované predovšetkým projekty Nabucco a LNG Adria. Za účelom napojenia sa na tieto projekty si dokumenty stanovujú vybudovanie plynového interkonektora s Maďarskom.

V prípade 3 možno opäť pozorovať malý rozsah, ktorý je venovaný možnostiam diverzifikácie dodávok plynu. Strategické dokumenty tohto obdobia nadväzujú na prípad 2 v otázkach vybudovania interkonektorov s Maďarskom a Poľskom. Tieto dva projekty majú prioritu v rámci rozvoja plynárenskej infraštruktúry na území SR, a tiež v otázkach možnej diverzifikácie dodávok zemného plynu. V porovnaní s prípadom 2 tu chýba akákoľvek zmienka o projekte Nabucco. To však súvisí s tým, že medzičasom bol projekt Nabucco vyhlásený za ukončený (viď nasledujúca kapitola).

Po komparácii cieľov stanovených v rámci jednotlivých prípadov možno pozorovať veľký rozdiel v priestore, ktorý bol venovaný problematike diverzifikácie dodávok zemného plynu. Prípad 1 tento aspekt energetickej politiky prakticky ignoruje, zvyšné dva prípady však vykazujú určitú mieru konzistencie a kontinuity v tejto otázke, keďže oba identifikujú ako hlavný cieľ v tejto oblasti vybudovanie interkonektorov so severným a južným susedom a zachovanie postavenia významnej tranzitnej krajiny pre plyn prúdiaci z Ruska do Európy. Z globálneho pohľadu sa však prípad 3 nevyjadruje verbálnu podporu projektu Nabucco, ktorý by mohol zabezpečiť geografickú diverzifikáciu dodávok ropy. Celkovo sa však dá zhrnúť, že ciele stanovené v rámci prípadov 2 a 3 na seba nadväzujú, sú teda kontinuálne. O kontinuite s prípadom 1 však možno hovoriť len veľmi vágne, pretože jedinou kontinuitu, ktorú možno identifikovať je vnímanie potreby diverzifikácie dodávok zemného plynu. Na detailnejšej úrovni však o kontinuite s prípadmi 2 a 3 ťažko hovoriť, pretože ciele stanovené v tejto oblasti v rámci prípadu 1 sú veľmi vágne a nekonkretizované.

5.6. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok ropy

Hneď na úvod je možno upozorniť na zaujímavú skutočnosť, a to fakt, že otázkam diverzifikácie ropy je v rámci všetkých prípadov venovaný väčší priestor a väčšia detailnosť, ako je to v prípade otázky diverzifikácie zemného plynu, aj keď SR je oveľa zraniteľnejšia v plynárskom sektore, predovšetkým kvôli špecifickej povahe zemného plynu pri preprave, a to konkrétne pre potrebu potrubia, ktoré je technologicky, finančne a na údržbu nákladná záležitosť.⁹⁸

⁹⁸ Souleimanov, Emil et al. (2011). *Energetická bezpečnosť*. s. 18.

Na obecnej rovine je vo všetkých prípadoch identifikovaná nutnosť hľadania možností diverzifikácie dodávok ropy, predovšetkým kvôli komplikovaným vzťahom medzi exportérom suroviny (Ruskou federáciou) a tranzitnou krajinou (Ukrajinou). Všetky prípady sa tiež zhodli, že zálohou za ropovod Družba je už existujúci ropovod Adria, ktorý spája SR s ropným terminálom Omišalj v Chorvátsku. Tento ropovod je nepoužívaný, aj keď v technicky funkčnom stave.

Ako ďalšia možnosť diverzifikácie dodávok v rámci prípadu 1 a 2 je zvažované vybudovanie reverzného toku ropy na spojení SR – ČR, ktoré by prepojilo SR s ropovodom IKL. V prípade 3 táto možnosť nie je spomenutá. V rámci prípadov 2 a 3 tiež možno vidieť nový projekt, ktorý je strategickými dokumentmi považovaný ako možnosť diverzifikácie, a to prepojenie Bratislava – Schwechat. Tento projekt sa berie ako vec, ktorá čaká na realizáciu, čomu nasvedčujú aj termíny, do ktorých by malo byť toto prepojenie vybudované.

Dlhodobým cieľom definovaným v rámci dokumentov je zachovanie postavenia významnej tranzitnej krajiny pre ruskú ropu. Dva z vyššie spomínaných projektov by prispeli k upevneniu tejto pozície, pretože by sprístupnili ruskej rope prístup k novým trhom. V prípade prepojenia Bratislava – Schwechat by to bol rakúsky trh, v prípade ropovodu Adria zase prístup ku krajinám západného Balkánu. Nakoľko kapacita ropovodu Družba nie je využívaná v maximálnej možnej kapacite, tak tu existuje priestor na zvýšenie objemu ropy prechádzajúcej územím SR ku koncovým odberateľom.

Po komparácii cieľov stanovených v rámci jednotlivých prípadov možno zhrnúť, že energetická politika SR v oblasti diverzifikácie dodávok ropy sleduje, aspoň na verbálnej úrovni, v priebehu času totožné ciele a priority, a je teda kontinuálna.

5.7. Vyhodnotenie dotazníkov

Oslovení respondenti sa jednohlasne zhodli na tom, že vnímajú kontinuitu v rámci jednotlivých strategických dokumentov z oblasti energetiky. Väčšina z nich však zároveň dodáva, že táto kontinuita nie je vždy na prospech vecí vzhľadom na to, že nové dokumenty preberajú predpoklady zo starých dokumentov aj keď sa situácia

medzičasom zásadne zmenila.⁹⁹ Mišík kritizuje aj skutočnosť, že oficiálne dokumenty pomaly reagujú na externé udalosti. Ako príklad udáva to, že ako odpoveď na krízu z roku 2009 nebol prijatý nový dokument týkajúci sa energetickej politiky alebo energetickej bezpečnosti, ktorý by reflektoval krízové udalosti.¹⁰⁰ Dlhý časový odstup medzi jednotlivými dokumentmi a málo aktualizácií je kritizovaný aj Marčanom.¹⁰¹ Respondenti takisto nespozorovali žiadny zásadný rozdiel v prístupe vlád, ktoré vládli v skúmanom období.

5.8. Priebežný záver

Po komparácií jednotlivých cieľov stanovených v rámci relevantných dimenzií energetickej politiky na Slovensku možno pristúpiť k priebežnému záveru a zodpovedaniu prvej výskumnej otázky stanovenej v rámci tejto práce. Pre prehľad zistenej miery kontinuity v rámci jednotlivých relevantných dimenzií energetickej politiky na Slovensku autor pripája tabuľku 3.

Z predchádzajúcej analýzy vyplýva, že energetická politika SR je kontinuálna vo väčšine dimenzií, ktoré boli vymedzené ako relevantné pre túto prácu. Na základe analýzy strategických dokumentov venujúcich sa energetickej politike autor dospel k záveru, že v 4 zo 6 relevantných dimenzií energetickej politiky SR panuje úplná kontinuita, v dimenzii podzemných zásobníkov panuje čiastočná kontinuita, resp. kontinuita v oblasti podzemných zásobníkov ropy, ale diskontinuita v oblasti podzemných zásobníkov zemného plynu. Iba jedna dimenzia bola vyhodnotená ako jednoznačne diskontinuálna, je to oblasť transformácie energetického sektora. Dotazníky, ktoré boli zaslané a vyplnené odborníkmi pôsobiacimi v oblasti energetiky, v zásade potvrdzujú výsledky zistené v rámci tejto kapitoly. Kritika respondentov smeruje hlavne na pomalé aktualizácie oficiálnych energetických dokumentov. Jediný zásadnejší nesúlad medzi dotazníkmi a zisteniami práce je v oblasti transformácie energetického sektora, kde bol zistený

⁹⁹ Marčan, Peter. (2014). Dotazník vyplnený Petrom Marčanom, členom Inštitútu pre energetickú bezpečnosť. 8.4.2014., resp. Hudec, Michal. (2014). Dotazník vyplnený Michalom Hudecom z energy analytics, s.r.o. 15.4.2014.

¹⁰⁰ Mišík, Matúš. (2014). Dotazník vyplnený Matúšom Mišíkom, odborným asistentom na Katedra politológie, FiF, Univerzita Komenského. 6.4.2014.

¹⁰¹ Marčan, Peter. (2014). Dotazník vyplnený Petrom Marčanom, členom Inštitútu pre energetickú bezpečnosť. 8.4.2014.

odlišný prístup vlády R. Fica k tejto otázke v rámci práce, ale respondenti tento aspekt neakcentovali v rámci svojich odpovedí v dotazníkoch.

Dimenzia energetickej politiky SR	Zistená miera kontinuity energetickej politiky
Vývoj zloženia energetického mixu	Kontinuálna
Otázka jadrovej energetiky	Kontinuálna
Oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky	Diskontinuálna
Otázka strategických podzemných zásobníkov	Kontinuálna v oblasti zásobníkov ropy Diskontinuálna v oblasti zásobníkov zemného plynu
Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok zemného plynu	Kontinuálna
Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok ropy	Kontinuálna

Tabuľka 3 Prehľad zistenej miery kontinuity v rámci jednotlivých dimenzií energetickej politiky SR

Na základe predchádzajúcich zistení možno aj potvrdiť alebo vyvrátiť hypotézu stanovenú v úvode práce, ktorá znela: Medzi jednotlivými cieľmi energetickej politiky SR je kontinuita. Túto hypotézu možno jednoznačne potvrdiť pre 4 zo 6 dimenzií energetickej politiky SR, a jednoznačne túto hypotézu vyvrátiť pre oblasť transformácie

energetického sektora, keďže v tejto oblasti neboli ciele energetickej politiky kontinuálne. Potvrdenie alebo vyvrátenie hypotézy v rámci otázky strategických podzemných zásobníkov nemožno zodpovedať presvedčivo, ak od seba neoddelíme strategické zásobníky ropy a zemného plynu.

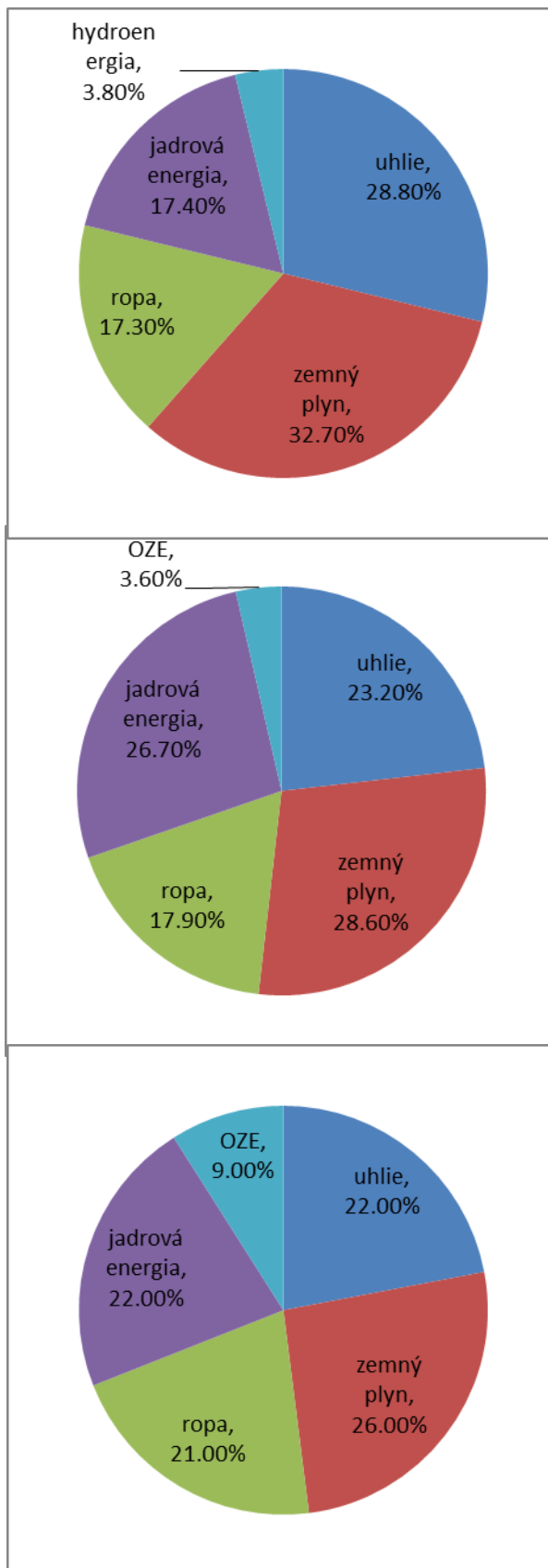
6. Komparácia vymedzených cieľov s realizovanými opatreniami a miera naplňovania cieľov

Po komparácii cieľov stanovených v oficiálnych energetických politikách SR a zodpovedaní prvej výskumnej otázky sa práca pokúsi nájsť odpoveď na druhú výskumnú otázku práce, ktorá znie: *Sú ciele stanovené v strategických dokumentoch naplňované, alebo majú tieto ciele len deklaratívny charakter?* Pri hľadaní odpovede na túto otázku sa práca zároveň pokúsi potvrdiť alebo vyvrátiť hypotézu stanovenú k tejto výskumnej otázke, ktorá znie: *Vytýčené ciele a reálne politiky realizované v oblasti energetiky sú vzájomne kompatibilné, reálne politiky miera na naplnenie cieľov stanovených v oficiálnych strategických dokumentoch, čiže miera naplňovania cieľov je vysoká.*

6.1. Vývoj zloženia energetického mixu

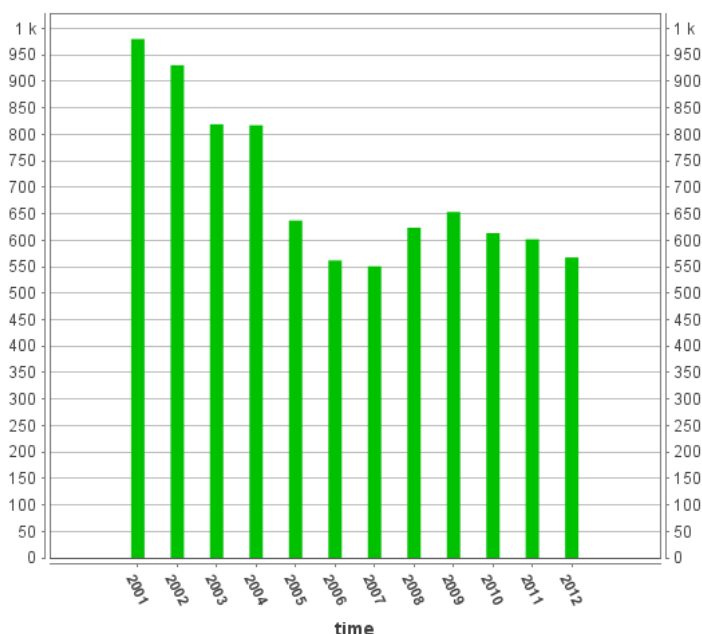
V rámci 5. kapitoly tejto práce bola potvrdená hypotéza, že ciele stanovené v rámci oblasti zloženia energetického mixu sú na seba nadväzujúce a kontinuálne. Obecnými cieľmi stanovenými v rámci jednotlivých dokumentov je znižovanie podielu tuhých palív na celkovom energetickom mixe SR na jednej strane, a na druhej strane je prioritou zvyšujúci sa podiel OZE, a minimálne zachovanie podielu zemného plynu a jadrovej energie, pričom sa počíta aj s prípadným navýšením.

V grafe 5 môžete vidieť vývoj energetického mixu SR. V grafe sú zobrazené údaje za roky 1999, 2005 a 2011. Už pri prvom pohľade je zrejmé, že cieľ znižovania podielu tuhých palív na energetickom mixe SR je naplňovaný, keďže podiel uhlia v priebehu rokov klesol z takmer 29% na 22%. Prepad podielu tuhých palív na energetickom mixe bol zapríčinený viacerými faktormi. Na jednej strane je to klesajúce množstvo vyťaženeého hnedého uhlia a lignitu v slovenských baniach (vid' graf 6). Ložiská hnedého uhlia sa nachádzajú v oblasti Hornonitrianskej panvy (Hornonitrianske bane Prievidza a.s.), ďalej v oblasti Veľkého Krtíša (Baňa Dolina a.s.) a na Záhorí (Baňa Čáry a.s.). Tento pokles súvisí s ekonomickou nevýhodnosťou tejto ťažby (samotná ťažba nie je rentabilná bez podporného mechanizmu, tzv. všeobecného hospodárskeho záujmu), ako aj tým, že väčšina zásob tuhých palív je už vyťažená a zostávajúce zásoby je potrebné ťažiť metódou hlbinej ťažby, čo ešte viac zvyšuje ekonomickú náročnosť.

Graf 5 Komparácia energetických mixov v období 1999, 2005 a 2011 (zhora dole). Zdroj dát: MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. s. 3., MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. s. 7., MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. s. 11.

V súvislosti s cieľom znižovať podiel tuhých palív na celkovom energetickom mixe SR schválila vláda rozhodnutie o ukončení ťažby baniach spoločnosti Baňa Dolina do roku 2012. Predstavenstvo spoločnosti Baňa Dolina a.s. však v roku 2011 predložilo MH SR žiadosť o predĺženie ťažby až do roku 2030, s tým, že zásoby sú ekonomicky a technicky vyťažiteľné, a spoločnosť vie nájsť umiestenie pre vyťažené uhlie na trhu¹⁰². V súčasnosti spoločnosť Baňa Dolina a.s. pokračuje v ťažbe. Ochota vlády SR naďalej subvencovať nie úplne rentabilnú ťažbu s najväčšou pravdepodobnosťou súvisí s vysokou mierou nezamestnanosti v regióne Veľkého Krtíša, kde spoločnosť Baňa Dolina a.s. pôsobí (nezamestnanosť v okrese Veľký Krtíš dosahovala v januári 2014 takmer 24%¹⁰³). Napriek tomu, že Baňa Dolina pokračuje v ťažbe, celkové množstvo vyťaženého uhlia klesá (opäť vid' graf 6).

Graf 6 Množstvo vyťaženého uhlia a lignitu na Slovensku v 1000 ton ropného ekvivalentu.

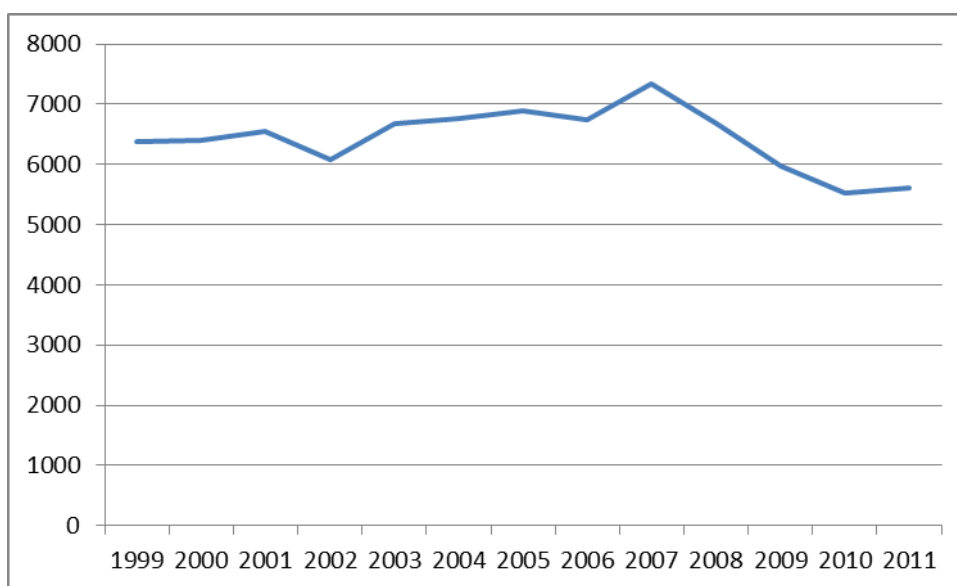
Zdroj dát: Eurostat.

Z dlhodobého hľadiska klesá aj celkový import uhlia, aj keď počas sledovaného obdobia bolo zaznamenané aj viacročné obdobie rastu objemu dovezeného uhlia (vid' graf 7). Celkovo však klesá podiel tuhých palív na energetickom mixe SR, čo je v súlade s cieľmi, ktoré boli stanovené v rámci jednotlivých strategických dokumentov.

¹⁰² *Predĺženie ťažby až do roku 2030*. Dolina.sk (online). 2011.

¹⁰³ *Nezamestnanosť – mesačné štatistiky, január 2014*. (2014). Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

Z grafu 6 sa dá vyčítať aj to, že podiel OZE na energetickom mixe sa zvyšuje, napriek miernemu poklesu podielu OZE medzi rokmi 1999 a 2005. V ďalšom období sa podiel OZE na mixe viac ako zdvojnásobil. Cieľom je ďalšie navyšovanie podielu OZE na energetickom mixe. Tento cieľ je identifikovaný v strategických dokumentoch SR (podiel 14% do roku 2020¹⁰⁴), a tiež je to cieľom politik EÚ v tejto oblasti (viď dokument Európa 2020 a Smernicu Rady 2009/28/ES, ktoré stanovuje cieľ dosiahnuť 20%-ný podiel OZE na energetickom mixe do roku 2020 v rámci krajín EÚ¹⁰⁵, alebo Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030, ktorý indikuje 30%-ný podiel OZE¹⁰⁶). Legislatívny rámec na podporu OZE v SR bol zakotvený zákonom č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie, ktorý bol novelizovaný zákonom č. 382/2013 Z. z. V roku 2010 bola prijatá sektorová politika Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov, v ktorom sú stanovené národné ciele v oblasti OZE. Podľa dokumentu má SR dosiahnuť 14%-ný podiel OZE na energetickom mixe do roku 2020, čo má byť dosiahnuté predovšetkým väčším využívaním biomasy, ale aj iných obnoviteľných zdrojov.¹⁰⁷

Graf 7 Dovoz uhlia na Slovensko v tisícoch short tons. Zdroj: Energy Information Administration. (2014). *International Energy Statistics*.

¹⁰⁴ *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. (2013). MH SR. s. 53.

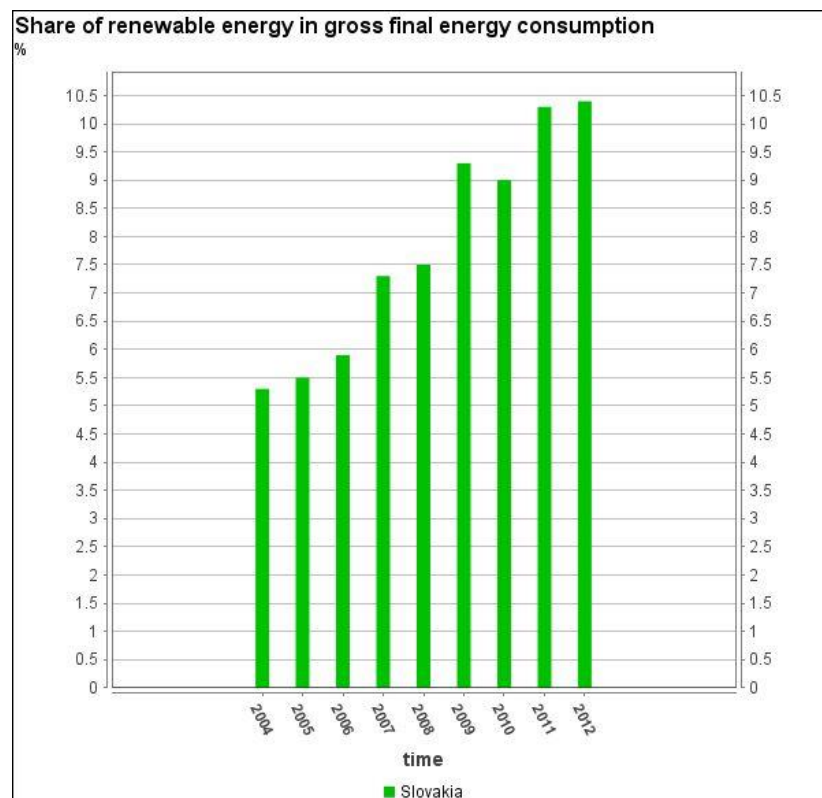
¹⁰⁵ *EUROPE 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. (2010). s. 12.

¹⁰⁶ Európska Komisia. (2013). *Zelená kniha Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030*.

¹⁰⁷ *Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov*. (2010). MH SR. s. 10.

Opatrenia, ktoré prijaté na podporu OZE boli účinné, keďže podľa dát Eurostatu (viď graf 8) sa podiel OZE zvyšuje a celkový podiel na energetickom mixe smeruje k dosiahnutiu 14%-ného podielu OZE na energetickom mixe do roku 2020. Možno teda povedať, že prístup štátnych orgánov k OZE sa podieľa na zvyšujúcom sa podiele OZE na energetickom mixe, čo je v súlade s cieľmi stanovenými v tejto oblasti v strategických dokumentoch vo všetkých prípadoch.

Poslednými cieľmi stanovenými pre oblasť vývoja energetického mixu je zachovanie, alebo aj prípadné navýšenie podielu zemného plynu a jadrovej energie na energetickom mixe. Napriek tomu, že predchádzajúce dva ciele boli efektívne napĺňané, v prípade zemného plynu to vyzerá inak. Podiel zemného plynu na energetickom mixe SR v priebehu rokov klesal, z tretinového podielu padol na podiel štvrtinový. Nemožno teda hovoriť o zachovaní podielu zemného plynu na energetickom mixe a efektívnom napĺňaní tohto cieľa. Otázke jadrovej energetiky bude venovaný väčší priestor v nasledujúcej podkapitole, v tejto časti je nutné poznamenať to, že podiel jadra na energetickom mixe sa od roku 1999 zvýšil, aj keď medzi prípadom 2 a 3 možno teda zaznamenať pokles, celkovo si jadrová energia navýšila podiel na energetickom mixe. To znamená, že ciele stanovené v energetických dokumentoch boli efektívne naplnené.

Graf 8 Podiel OZE na energetickom mixe SR. Zdroj dát: Eurostat.

Dá sa teda zhrnúť, že ciele, ktoré boli v oblasti vývoja energetického mixu v jednotlivých dokumentoch stanovené, boli aj efektívne napĺňané v 3 zo 4 položiek mixu. V súlade s dokumentmi rastie podiel OZE na energetickom mixe, svoju úroveň si udržiava, resp. mierne rastie podiel jadrovej energie a klesá podiel tuhých palív na celkovom energetickom mixe. Na druhej strane cieľ minimálne zachovanie podielu zemného plynu nie je napĺňaný, podiel plynu počas celého skúmaného obdobia klesal.

6.2. Otázka jadrovej energetiky

V predchádzajúcej časti práce autor dospel k záveru, že politika SR v oblasti jadrovej energetiky bola kontinuálna, všetky strategické dokumenty a vlády vládnuce v tomto období sa na verbálnej úrovni aktívne hlásili k rozvoju jadrovej energie na Slovensku.

Otázka jadrovej energetiky tvorila tiež dôležitú súčasť prístupových rokovaní s EÚ. Negatívny postoj k jadrovej energetike na Slovensku malo, a stále má, predovšetkým susedné Rakúsko. Z dôvodu vyhnutia sa prípadným obštrukciám zo strany Rakúska ohľadom vstupu SR do EÚ, prijala prvá vláda Mikuláša Dzurindu v roku 1999 uznesenie o odstavení dvoch blokov JE V1 v Jaslovských Bohuniciach do konca roku 2006, resp. 2008.¹⁰⁸ Tieto opatrenia neboli v predchádzajúcom období predpokladané v strategických dokumentoch prijatých na toto obdobie. Ako kompenzácia nákladov spojených s odstavením JE V1 bolo Európskou komisiou vyčlenených 180 miliónov € nenávratných finančných prostriedkov.¹⁰⁹ K odstaveniu týchto reaktorov z prevádzky skutočne došlo k stanoveným termínom.¹¹⁰

V rámci všetkých skúmaných prípadov bol identifikovaný cieľ dostavby 3. a 4. bloku JE v Mochovciach, pričom v rámci prípadu 2 bol stanovený termín dokončenia výstavby do roku 2013. Výstavba 3. a 4. bloku JE Mochovce sa začala už v roku 1987, ale v roku 1992 museli byť práce prerušené kvôli nedostatku finančných prostriedkov.¹¹¹ V roku 2008 boli práce na dostavbe obnovené a trvajú dodnes. Dostavbu však opäť komplikuje navyšovanie nákladov nutných na dokončenie, kvôli ktorým bolo otvorenie blokov odložené na roky 2015, resp. 2016. Z tohto dôvodu sa

¹⁰⁸ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 121.

¹⁰⁹ Figeľ, Ján; Adamiš, Miroslav. (2003). *Slovensko na ceste do Európskej únie: Kapitoly a súvislosti*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Centrum pre európsku politiku. s. 124.

¹¹⁰ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 121.

¹¹¹ *Štát uvoľnil peniaze na dostavbu Mochoviec*. Etrend.sk (online). 2013.

SR, ako jeden z akcionárov Slovenských elektrární, ktoré stavbu realizujú, bude musieť vzdať dividend na ďalšie roky.¹¹² Obecne sa však dá konštatovať, že SR smeruje k naplneniu cieľa dostavby dvoch blokov JE Mochovce, aj keď s miernym časovým oneskorením a vyšším rozpočtom ako sa predpokladalo, čo sa nepáči súčasnému premiérovi Róbertovi Ficovi.¹¹³

V rámci prípadu 1 boli stanovené ešte dva ciele v oblasti jadrovej energetiky, a to dostavba 2. bloku JE Mochovce a modernizácia JE V2 Jaslovské Bohunice. Vzhľadom na to, že sa jedná o dlhodobé projekty, ktoré začali byť realizované už v predchádzajúcom období, boli oba ciele splnené. Blok 2 JE Mochovce bol dokončený a spustený na prelome rokov 1999 a 2000.¹¹⁴ Modernizácia JE V2 Jaslovské Bohunice bola ukončená v roku 2010.¹¹⁵

Možno konštatovať, že ciele stanovené v strategických dokumentoch sú napĺňané, resp. smerujú k naplneniu. Slovensko sa aj v rámci EÚ aktívne zasadzuje o rozvoj jadrovej energetiky,¹¹⁶ a podiel energie z jadra na celkovom energetickom mixe SR rastie, ako bolo ukázané v predchádzajúcej podkapitole. Jediným krokom, ktorý bol prijatý na obmedzenie využívania jadrovej energie bolo odstavenie dvoch blokov JE Jaslovské Bohunice. Tento krok však bol motivovaný politickými príčinami, a cieľ rozvoja jadrovej energie musel byť podriadený väčšiemu strategickému cieľu SR, ktorým bol vstup SR do EÚ.

6.3. Oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky

V rámci predchádzajúcej časti práce boli zistené diskontinuity v otázke prístupu jednotlivých vlád k tejto problematike v ich oficiálnych dokumentoch.

Medzi hlavné ciele EÚ v energetike patrí otvorenie trhu s elektrickou energiou a zemným plynom, tzv. unbundling. Za týmto účelom boli v priebehu rokov prijaté tri

¹¹² *Dostavba Mochoviec bude drahšia o 700 miliónov.* Energie-portal.sk (online). 2013.

¹¹³ *Dostavba jaderné elektrárny Mochovce se odkládá. Fico zuří.* e15.cz (online). 2013.

¹¹⁴ *Prvý blok JE Mochovce uviedli do prevádzky v auguste 1998.* Openiazoch.zoznam.sk (online). 2012.

¹¹⁵ *Modernizácia a zvýšenie výkonu AE Bohunice dokončené!* Seas.sk (online). 2010.

¹¹⁶ Vid' napr. nedávne vyhlásenie premiéra Fica: *Fico nechce pustiť jadro Bruselu, plánuje sa brániť spolu so susedmi.* Sme.sk (online). 2014.

balíky legislatívnych opatrení na úrovni EÚ, známe ako tzv. liberalizačné balíčky. Prvé dva liberalizačné balíčky boli prijaté pred východným rozšírením v roku 2004, ktorého súčasťou bola aj SR. Hlavným cieľom týchto balíčkov je práve unbundling. Unbundling má smerovať k oddeleniu „jednotlivých súčastí prirodzených monopolov (preprava, distribúcia, predaj, atď.) na umožnenie prístupu k distribučným sieťam tretím stranám“¹¹⁷. Prvý balíček tvorili dve smernice prijaté v roku 1996, resp. 1998. Druhý balíček nasledoval v roku 2003 a reagoval na nedostatky a málo ambícií prvého balíčka.¹¹⁸ Tretí liberalizačný balíček bol prijatý v roku 2009 a snaží sa posunúť úroveň unbundlingu ešte ďalej.

Táto legislatíva EÚ bola reflektovaná už v prvom skúmanom prípade a ako cieľ bolo stanovené organizačné oddelenie tranzitnej sústavy, výroby a rozvodu v oblasti elektroenergetiky a plynárenstva, a transformácia distribučných podnikov na akciové spoločnosti. Prvé dva energetické balíčky boli prijaté a transponované pomerne bez výhrady. Voči tretiemu balíčka však mali slovenskí predstavitelia viaceré výhrady. Najprv sa SR stala súčasťou blokovej menšiny ôsmich štátov, ktorá zabránila prijatiu balíčka v podobe, ktorú navrhovala Európska komisia.¹¹⁹ Následne bol prijatý balíček, ktorý umožňoval tri varianty unbundlingu. Opatrenia v rámci týchto troch variant neboli implementované v období na to určenom, na čo bola SR upozornená Európskou komisiou koncom februára 2012.¹²⁰ Implementácia tretieho energetického balíčka tak prebehla až v auguste 2012.¹²¹

Unbundling v elektroenergetike predstavoval privatizáciu Slovenských elektrární, v plynárenstve zase privatizáciu Slovenského plynárenského priemyslu (SPP).

Slovenské elektrárne, a.s., v tom čase v úplnom vlastníctve štátu, mali byť transformované tak, aby bola oddelená výroba energie od prenosovej sústavy.¹²² Na mimoriadnom valnom zhromaždení koncom roka 2001 bolo rozhodnuté o rozdelení Slovenských elektrární na tri spoločnosti, a to: Slovenské elektrárne, a.s., ktoré združovali výrobu elektriny, Slovenskú elektrizačnú prenosovú sústavu, a.s., ktorá dostala do vlastníctva prenosovú sieť, a Tepláreň Košice, a.s. Počítalo sa s privatizáciou

¹¹⁷ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 84.

¹¹⁸ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 85.

¹¹⁹ MIŠÍK, Matúš. (2012). *Tretí balíček zostáva nerozbalený*.

¹²⁰ *EK upozornila Slovensko na 3. liberalizačný balíček*. Euractiv.sk (online). 2012.

¹²¹ *Poslanci schválili implementáciu tretieho liberalizačného balíčka*. Energia.sk (online). 2012.

¹²² Roháč, Dalibor; Vašák, Jozef; Zachar, Dušan. (2001). *Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení apríl 2000-december 2001*. Bratislava: INEKO- Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy. s. 67.

45%-ného podielu v novovzniknutých Slovenských elektrárnach, avšak nakoniec bol v roku 2004 privatizovaný 66%-ný podiel.

Privatizácia SPP, š.p., býva označovaná za najväčší privatizačný projekt v histórii SR. Transformácia podniku na vertikálne integrovanú akciovú spoločnosť sa mala uskutočniť ku koncu roku 2000 a následne mal byť privatizovaný 49%-ný podiel v podniku a oddelenie tranzitu, distribúcie a obchodu s plynom. Samotná privatizácia sa uskutočnila v roku 2002, kedy bola predložená len jedna záväzná ponuka od spoločností Gaz de France, Ruhrgas a Gazprom, ktorá bola prijatá.¹²³ Vlastníkmi 49%-ného podielu sa nakoniec stali Gaz de France a Ruhrgas, nakoľko Gazprom nevyužil svoju opciu na odkúpenie tretinového podielu.¹²⁴ Unbundling v rámci SPP sa uskutočnil k 1. júlu 2006, keď boli založené dve dcérske spoločnosti: Eustream, a.s., (pôvodne SPP - preprava), ktorý má na starosti tranzit zemného plynu cez územie SR, a SPP – distribúcia, a.s., ktorá je zodpovedná za distribúciu zemného plynu ku koncovým zákazníkom.¹²⁵ Týmto unbundlingom bola ukončená reštrukturalizácia SPP.

Táto privatizácia sa stala terčom ostrej kritiky zo strany Róberta Fica, ktorý sa neskôr stal premiérom SR. Fico počas svojej prvej vlády označil privatizáciu za najväčšie zlodejstvo, aké sa kedy na Slovensku udialo.¹²⁶ Počas jeho druhej vlády prišlo k prevzatíu 49%-nému podielu v materskej spoločnosti SPP štátom.¹²⁷

Po tom, ako boli v predchádzajúcej časti zistené určité diskontinuity v oblasti privatizácie a reštrukturalizácie plynárenstva a elektroenergetiky, sa práca pozrela na napĺňanie týchto cieľov. V stručnosti bola popísaná reštrukturalizácia a privatizácia vo vymedzenej oblasti. Cieľ transformácie v oblasti elektroenergetiky bol splnený počas Dzurindových vlád, rovnako ako transformácia plynárenstvo. Druhá Ficova vláda však pristúpila k prebratiu privatizovaného podielu v materskej spoločnosti SPP. Preto možno hovoriť o efektívnom napĺňaní cieľov v oblasti elektroenergetiky, ale v oblasti plynárenstva sa situácia vyvíjala odlišne, keď boli pôvodne stanovené ciele splnené, ale odlišné ideologické východiská vlády R. Fica prispeli k tomu, že sa materská spoločnosť SPP dostala opäť do úplného štátneho vlastníctva.

¹²³ Zachar, Dušan. (2002). *Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení 2002*. Bratislava: INEKO-Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy. s. 26.

¹²⁴ Cigáňová, Veronika. (2007). *Analýza privatizácie na Slovensku po roce 1993*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správni fakulta. Univerzita Karlova. Filosofická fakulta. Vedúci diplomové práce: Ing. Libor Židek, Ph.D. s. 56.

¹²⁵ *About SPP*. Spp.sk (online). 2013.

¹²⁶ *Fico: Privatizácia SPP bola najväčšie zlodejstvo*. Sme.sk (online). 2008.

¹²⁷ *Štát prevezme SPP, v ceste mu stojí niekoľko podmienok*. Webnoviny.sk (online). 2014.

6.4. Otázka strategických podzemných zásobníkov

V rámci predchádzajúcej kapitoly bola potvrdená hypotéza o kontinuite cieľov stanovených v oblasti strategických podzemných zásobníkov ropy, ale na druhej strane nebolo možné potvrdiť túto hypotézu pre oblasť podzemných zásobníkov zemného plynu. V tejto podkapitole sa práca pozrie na to, či boli tieto ciele skutočne napĺňané.

Štátny orgán zodpovedný za správu strategických štátnych zásob energetických surovín bola až do decembra 2013 Správa štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky. V decembri 2013 však bola ustanovená nová organizácia, Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov, ktorá prebrala aktivity týkajúce sa obstarávania, skladovania, nakladania a uvoľňovania zásob ropy a ropných produktov.¹²⁸ Organizácia má formu akciovej spoločnosti, pričom štát si ponechá minimálne 70%-ný podiel, teda aj rozhodujúcu právomoc. Dôvodom vzniku tejto spoločnosti bola neprimeraná záťaž na štátny rozpočet pri starom spôsobe fungovania.

Ako hlavný cieľ v oblasti zásob s ropou a ropnými produktmi, ktorý je akcentovaný naprieč všetkými skúmanými prípadmi, je súlad s európskou legislatívou. V oblasti zásob ropy to bol súlad so Smernicou Rady 98/93/ES. Článok 1 tejto smernice ukladal štátom povinnosť prijať také opatrenia, aby bola zabezpečená úroveň povinných zásob ropy a ropných produktov zodpovedajúca 90-dňovej priemernej spotreby za predchádzajúci kalendárny rok. Táto smernica bola nahradená Smernicou Rady 2006/67/ES, a neskôr Smernicou Rady 2009/119/ES. Článok 3 tejto smernice nariaďuje obdobné povinné rezervy ropy, ktoré musia byť v minimálnej výške 90-dňovej priemerného denného čistého dovozu alebo 61-dňovej priemernej dennej domácej spotreby, podľa toho, ktorá z týchto hodnôt je vyššia. Táto smernica mala byť transponovaná do národného práva najneskôr do 31.12.2012 (transpozícia do národného práva sa uskutočnila zákonom č. 373/2012 Z. z. platným od 1.1.2013). Poslednou smernicou sa zároveň zosúladiť metodológia IEA a EÚ.¹²⁹ V rámci jednotlivých prípadov bol stanovený termín, do ktorého by mala SR splniť záväzky vyplývajúce z európskeho práva, tento termín však nebol vždy rovnaký a osciloval medzi rokmi 2008-2010 v závislosti na konkrétnom skúmanom prípade.

¹²⁸ *Núdzové zásoby ropy bude mať pod palcom nová agentúra.* Pravda.sk (online). 2013.

¹²⁹ Tosun, Jale. (2011). *When the grace period is over: Assessing the new Member States' compliance with EU requirements for oil stockholding.* Energy Policy, Vol. 39., No. 11. s. 7157.

Aj keď sa SR stala členom EÚ v roku 2004, a pred vstupom nebola právne viazaná predpismi EÚ, otázka strategických zásob ropy a ropných produktov tvorila súčasť prístupových rokovaní do EÚ. Slovensko si spolu s Poľskom vyjednávalo prechodné obdobie na splnenie povinnosti 90-dňových zásob do 31.12.2008.¹³⁰ Vlády SR sa hlásili k splneniu povinností vyplývajúcich z budúceho členstva v EÚ vo viacerých strategických dokumentoch. V roku 2001 bol prijatý zákon č. 170/2001 Z. z. o núdzových zásobách ropy a ropných výrobkov a o riešení stavu ropnej núdze. Tento zákon preberá povinnosti, ktoré boli stanovené v Smernici Rady 98/93/ES, a ukladá povinnosť udržiavať: „*súčet minimálnych limitov núdzových zásob každého vybraného ropného výrobku je úroveň priemernej deväťdesiatdňovej spotreby v predchádzajúcom kalendárnom roku určená podľa prílohy č. 3, nie však menej ako predstavuje deväťdesiatdňový priemerný čistý dovoz ropy, ropných polotovarov a ropných výrobkov*“.¹³¹ Preto možno povedať, že vláda SR pristúpila k efektívnemu naplneniu cieľov, ktoré si stanovila vo svojom programovom vyhlásení a v rámci strategických dokumentov týkajúcich sa energetickej politiky, minimálne na legislatívnej úrovni.

V grafe 10 môžeme vidieť skutočný vývoj povinných zásob ropy a ropných produktov od roku 2000 do roku 2010. Najprv je však nutné poznamenať, že tieto údaje sú z pochopiteľných dôvodov ťažko prístupné. Štatistický úrad SR ani Eurostat neponúkajú tieto údaje v rámci svojich verejných štatistických databáz. Práca teda operuje s dátami IEA. Vzhľadom na to, že sa jedná o údaje IEA, je nutné vysvetliť určité aspekty tohto grafu. Pre účely tejto práce je relevantná krivka nazvaná Public domestic, ktorá predstavuje štátne rezervy ropy a ropných produktov. Ako možno vidieť, množstvo zásob ropy a ropných produktov postupom času rástlo, pričom v roku 2010 prekročilo hranicu zaznačenú na grafe. Táto hranica označuje obligácie vyplývajúce z International Energy Program v rámci IEA. V rámci tohto programu je SR viazaná udržiavať zásoby minimálne na pokrytie spotreby na 90 dní. Po prepočte metodikou, ktorá je používaná EÚ vychádza, že SR v roku 2010 mala zásoby na 92 dní.¹³² Podľa dát, ktoré vo svojej práci poskytuje Tosun, SR zvyšovala zásoby ropy

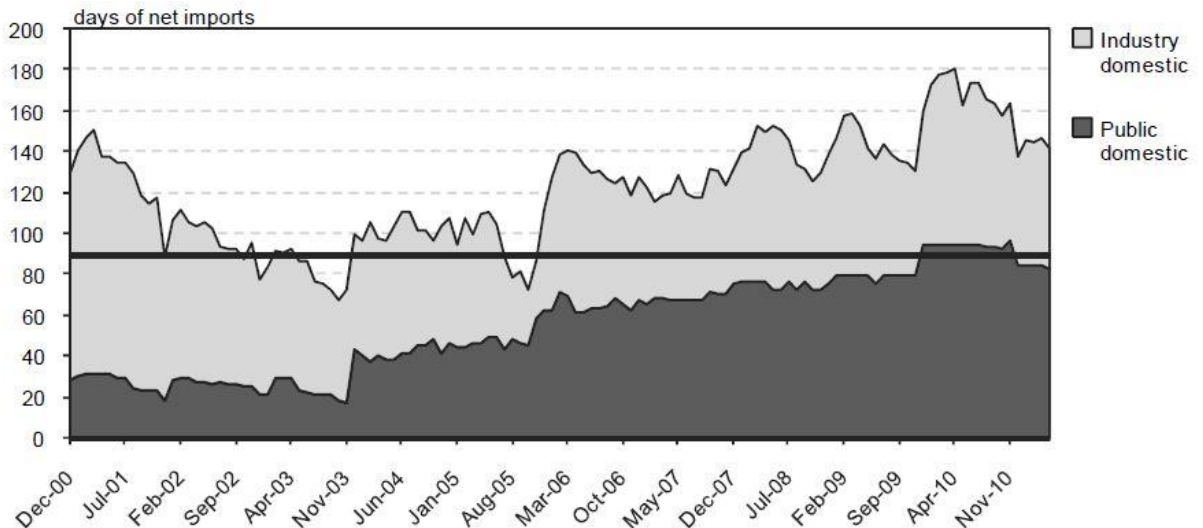
¹³⁰ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 121-122.

¹³¹ *Zákon č. 170/2001 Z. z. s. 1.*

¹³² OECD: International Energy Agency. (2012). *Energy Policies of IEA Countries: The Slovak Republic 2012 Review*. s. 42.

a ropných surovín aj v nasledujúcom období, k roku 2011 disponovala Správa štátnych hmotných rezerv približne 100 dňovými zásobami ropy a ropných produktov.¹³³

Tým pádom SR počas sledovaného obdobia aktívne smerovala k naplneniu cieľov, ktoré si stanovila v rámci strategických dokumentov, a to splnenie obligácií, ktoré vyplývajú z legislatívy EÚ. Túto povinnosť Slovensko splnilo približne koncom roku 2009.

Graf 9 Vývoj zásob ropy a ropných produktov. Zdroj: OECD: International Energy Agency. (2012). *Energy Policies of IEA Countries: The Slovak Republic 2012 Review*. s. 94.

V oblasti zásob zemného plynu bol v rámci predchádzajúcej časti práce vyvodený záver, že ciele medzi jednotlivými prípadmi na seba nenadväzovali a neboli teda kontinuálne. Vzhľadom na to, že v rámci prípadov 1 a 2 neboli stanovené žiadne konkrétne ciele v tejto oblasti (okrem vágneho cieľa navyšovania kapacít podzemných zásobníkov), tak nemožno vyhodnotiť napĺňanie týchto cieľov pre tieto prípady. V rámci prípadu 3 bol identifikovaný výrazne väčší priestor venovaný tejto otázke, čo možno chápať ako reakciu na plynovú krízu v roku 2009, ktorá poukázala na limity vtedajšej plynárenskej infraštruktúry. Limity infraštruktúry spočívajú v tom, že podzemné zásobníky zemného plynu sa nachádzajú na západnom Slovensku, a počas krízy SPP a.s., distribútor plynu na území Slovenska, nebol schopný dodať zemný plyn zo zásobníkov na západnom Slovensku na východné Slovensko kvôli chýbajúcej

¹³³ Tosun, Jale. (2011). *When the grace period is over: Assessing the new Member States' compliance with EU requirements for oil stockholding*. Energy Policy, Vol. 39., No. 11. s. 7160.

možnosti reverznej prepravy, aj keď štatisticky mal k dispozícii potrebné množstvo plynu na pokrytie spotreby.¹³⁴ V rámci prípadu 3 cieľ bol identifikovaný cieľ navyšovania kapacity zásobníkov a dostavba zásobníka pri obci Gajary-Báden do roku 2015. Tento projekt je momentálne v štádiu výstavby.¹³⁵ Vývoj objemu uskladňovacích kapacít môžete vidieť v tabuľke 4, z ktorej je zrejmé, že kapacita uskladňovacích kapacít z roka na rok rastie.

	2008	2009	2010	2011	2012
Uskladňovacia kapacita	2,60	2,77	2,86	2,94	2,94

Tabuľka 4 Vývoj uskladňovacej kapacity zemného plynu v mld. m³. Zdroj: Návrh Energetickej politiky SR 2013. s. 50.

Aktivita vlády SR a ostatných štátnych orgánov vykazuje efektivitu v napĺňaní cieľov stanovených v oficiálnych energetických dokumentoch. V oblasti zásobníkov ropy a ropných produktov Slovensko priebežne smerovalo k naplneniu hlavného cieľa v tejto oblasti, a to súladu s legislatívou EÚ a uskutočneniu krokov z nej vyplývajúcich. V oblasti podzemných zásobníkov zemného plynu neboli ciele konkretizované až tak explicitne, dokumenty zväčša hovorili o navýšení uskladňovacích kapacít a dobudovaní zásobníka Gajary-Báden. Oba tieto ciele sú napĺňané, dokončenie dostavby je naplánované na rok 2014.

6.5. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti zemného plynu

Cieľom stanoveným v tejto oblasti je hľadanie novej diverzifikácie dodávok zemného plynu, či už tranzitnej alebo geografickej. Pred pristúpením k vyhodnoteniu napĺňania cieľov v tejto oblasti je nutné pripomenúť, že v tejto otázke hrá významnú úlohu medzinárodná dimenzia energetiky. Naplnenie cieľov v tejto oblasti teda nie je

¹³⁴ Duleba, Alexander. (2009). *Poučenia z plynovej krízy v januári 2009: Analýza príčin vzniku, pravdepodobnosti opakovania a návrhy opatrení na zvýšenie energetickej bezpečnosti SR v oblasti dodávok zemného plynu*. Slovak Foreign Policy Association. s. 32-33.

¹³⁵ *Zásobník plynu Gajary-báden zvyšuje svoju skladovaciu kapacitu*. Energia.sk (online). 2011.

výhradne v rukách vlády SR. Slovensko musí nevyhnutne jednať či už s exportérmi zemného plynu, tranzitnými krajinami alebo spoločnosťami, ktoré by sa podieľali na výstavbe a prevádzke nových plynovodov.

Už v hlavnom strategickom dokumente z prípadu 2 boli za hlavné ciele v oblasti rozvoja plynárenskej infraštruktúry označené interkonektory s Poľskom a Maďarskom. Tento cieľ sa objavuje aj v treťom skúmanom prípade. Potreba vybudovania prepojenia so susednými krajinami bola teda oficiálne identifikovaná vo vládnych dokumentoch už v roku 2006. Napriek tomu do roku plynovej krízy v roku 2009 nenastal posun v realizácii týchto projektov. Po plynovej kríze boli prijaté opatrenia na posilnenie energetickej bezpečnosti na úrovni EÚ, a oba projekty prepojenia SR so susedmi boli zaradené do zoznamu projektov Európskeho energetického programu pre obnovu (EEPR), ktoré majú byť podporené z rozpočtu EÚ.¹³⁶ Oba projekty majú byť súčasťou severo-južného prepojenia plynárenských sietí, ktoré má spojiť plánované LNG terminály Adria v Chorvátsku a Świnoujście v Poľsku.

Prvé konkrétne kroky smerujúce k vybudovaniu interkonektora s Maďarskom sa udiali v júni 2009, kedy spoločnosti Eustream a.s. a FGSZ podpísali memorandum o konštrukcii plynového prepojenia medzi Veľkými Zlievcami (SR) a Vecsésom v Maďarsku.¹³⁷ Ďalším krokom k realizácii projektu bolo podpísanie medzinárodnej dohody o projekte plynovodného prepojenia Maďarska a Slovenska v januári 2011 premiérmi oboch krajín, Ivetou Radičovou a Viktorom Orbánom.¹³⁸ Koncom marca 2014 bolo toto plynové prepojenie symbolicky otvorené premiérmi oboch krajín, plynovod teraz čaká testovacia prevádzka, do ostrej prevádzky by mal byť spustený v roku 2015.¹³⁹ Projekt podporený z programu EEPR sumou 30 miliónov eur má prepravnú kapacitu 4,38 miliardy m³ zemného plynu ročne.

V prípade prepojenia s Poľskom sa situácia vyvíja pomalšie. Napriek podpore z programu EEPR vo výške 20 miliónov eur sa projekt nachádza v štádiu posudzovania uskutočniteľnosti. Predpokladá sa, že prepojenie by malo byť v prevádzke do roku 2017, plánovaná prepravná kapacita je okolo 5 miliárd m³ ročne.¹⁴⁰

V rámci prípadu 2 bola identifikovaná podpora projektu plynovodu Nabucco, ktorý sa z pohľadu SR javil ako najprospernejší projekt diverzifikácie dodávok

¹³⁶ Mišík, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšírenej Európskej Únii*. s. 104.

¹³⁷ *Plynovodné prepojenie Slovenska a Maďarska je na dobrej ceste*. Energia.sk (online). 2011.

¹³⁸ *Plynovodné prepojenie Slovenska a Maďarska je na dobrej ceste*. Energia.sk (online). 2011.

¹³⁹ *Slovensko-maďarský plynovod čaká testovacia prevádzka*. Energia.sk (online). 2014.

¹⁴⁰ *Plynový interkonektor medzi Poľskom a Slovenskom sa posúva do ďalšej fázy*. V4-energy.blogspot.cz (online). 2012.

zemného plynu, keďže sa malo jednať o zemný plyn, ktorý by nepochádzal z Ruska. Plánovaný plynovod mal zásobovať Európu plynom z Kaspického mora a Stredného Východu, avšak uvalenie sankcií na iránsky režim mal dopad aj na plánovaný plynovod. Pozornosť vedenia projektu sa preto obrátila na zemný plyn z Azerbajdžanu a bola tu snaha o zazmluvnenie azerbajdžanského plynu. Plán dopravovať plyn z Azerbajdžanu však nevyšiel, pretože azerbajdžanská spoločnosť Shah Deniz sa v júni 2013 rozhodla, že bude svoj zemný plyn predávať a do Európy posielat' cez TAP (Trans-Adriatic Pipeline).¹⁴¹ To ešte viac nalomilo vieru v uskutočniteľnosť projektu. Gerhard Roiss, výkonný riaditeľ rakúskej spoločnosti OMV, ktorá je jednou z piatich signatárov memoranda o vybudovaní Nabucca, v reakcii na túto udalosť vyhlásil, že projekt Nabucco pre nich skončil.¹⁴² Tento projekt sa teda momentálne nejaví reálne. Predstavitelia SR chápali tento projekt ako možnosť diverzifikácia a zníženia závislosti na dovoze ruského plynu, ale medzinárodno-politické a ekonomické faktory bránia realizácií tohto projektu a vláda SR môže v tomto ohľade spraviť málo.

Posledným bodom tejto podkapitoly je otázka reverzného toku zemného plynu z Českej republiky. Napriek tomu, že táto otázka nebola rozpracovaná v žiadnom zo skúmaných dokumentov, pristúpilo sa k realizácii reverzného toku plynu na spojení medzi Slovenskom a Českou republikou. Tento krok bol núdzovým riešením dodávok počas plynovej krízy v roku 2009. V krátkom období (dodávky boli výrazne obmedzené 6.1.2009, reverzný tok bol oficiálne spustený do prevádzky 19.1.2009¹⁴³) boli vykonané technické opatrenia, ktoré umožnili spätný chod zemného plynu v objeme 15 mil. m³ denne.¹⁴⁴ Tento krok prispel k odvráteniu hroziaceho nedostatku plynu a aj do budúcnosti je to možnosť tranzitnej diverzifikácie dodávok zemného plynu v prípade prerušenia dodávok ruského plynu z východu.

Napriek tomu, že strategické dokumenty štátu v oblasti energetiky berú na vedomie nutnosť diverzifikácie dodávok zemného plynu vo všetkých skúmaných prípadoch (aj keď s rôznou intenzitou), reálne kroky podniknuté v tejto oblasti do roku 2009 neboli viditeľné, čo sa ukázalo pri vyššie spomínanej plynovej kríze v roku 2009. Absencia akejkoľvek diverzifikácie dodávok viedla k zrýchlenému prijatiu opatrení, ktoré umožnili dodávky plynu z ČR. Zdá sa, že táto kríza viedla k upriameniu pozornosti k tejto problematike, keďže sa pohli ľady ohľadom výstavby interkonektorov

¹⁴¹ *Nabucco Pipeline's Demise Sends OMV to Search for Own Gas*. Bloomberg.com (online). 2013.

¹⁴² *Victory for Russia As the EU's Nabucco Gas Project Collapses*. Carnegieeurope.eu (online). 2013.

¹⁴³ Petrovič, Ján. (2012). *Energetická politika SR*. MH SR. s. 4.

¹⁴⁴ *Energetická kríza 2009 – implikácie pre SR*. Projectares.sk (online).

so severným a južným susedom, pričom spojenie s Maďarskom momentálne vstupuje do skúšobnej prevádzky. Oficiálnym spustením plynovodu SR získa prístup k plánovanému LNG terminálu Adria a získa tak možnosť diverzifikovať dodávky zemného plynu. Záujem SR o zemný plyn z projektu Nabucco s najväčšou pravdepodobnosťou nebude naplnený, aj keď vláda SR realizáciu tohto projektu mohla ovplyvniť minimálne.

Možno teda povedať, že ciele v strategických dokumentoch sú naplňované, ale vyzerať to skôr tak, že tieto ciele sú naplňované skôr dôsledkom udalostí, ktorými bola SR zasiahnutá, ako aktívnou politikou vlády v tejto oblasti. Len pre zaujímavosť možno porovnať diverzifikáciu dodávok zemného plynu s Českou republikou. Česko už v 90. rokoch aktívne pristúpilo k diverzifikácii dodávok zemného plynu a momentálne dováža okrem ruského plynu aj plyn z Nórska. Vďaka tomuto pro-aktívnemu prístupu nebolo Česko vystavené krízovej situácií počas plynovej krízy.

6.6. Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti ropy

Cieľom stanoveným v tejto oblasti je hľadanie možnej diverzifikácie dodávok ropy, či už tranzitnej alebo geografickej. Pred prístupím k vyhodnoteniu naplňovania cieľov v tejto oblasti je nutné pripomenúť, že v tejto otázke hrá významnú úlohu medzinárodná dimenzia energetiky. Naplnenie cieľov v tejto oblasti teda nie je výhradne v rukách vlády SR, Slovensko musí nevyhnutne jednať či už s exportérmi ropy, tranzitnými krajinami alebo spoločnosťami, ktoré by sa podieľali na importe ropy a ropných produktov.

Vo všetkých prípadoch je akcentovaná možnosť využitia ropovodu Adria v prípade núdze, keďže je v technicky funkčnom stave. V rámci prípadu 3 bol identifikovaný cieľ zvýšiť prepravnú kapacitu ropovodu tak, aby bol ropovod schopný plne pokryť potreby obyvateľstva SR v prípade výpadku ruských dodávok. Prvé kroky vedúce k rekonštrukcii tohto ropovodu už boli prijaté, keď bolo v roku 2012 podpísané memorandum medzi spoločnosťami Slovanft, Transpetrol a MOL o modernizácii a zvýšení prepravnej kapacity 130 kilometrov dlhého úseku ropovodu Adria medzi

Slovenskom a Maďarskom.¹⁴⁵ Na základe memoranda by sa prepravná kapacita mala zvýšiť na 6 mil. ton ropy/ročne. To znamená, že v prípade potreby by ropovod Adria bol schopný úplne nahradiť dodávky z ropovodu Družba, keďže Slovnaft má do roku 2014 zazmluvnený odber 6 mil. ton ropy/ročne z ropovodu Družba. Ropovod má byť schopný aj reverzného chodu, čo by opäť prispelo k posilneniu SR ako tranzitnej krajiny, čo je jeden z ďalších cieľov strategických dokumentov v sledovanom období (reverzný tokom by napr. mohli byť zásobované balkánske krajiny ruskou ropou).

Ďalším diskutovaným projektom v strategických dokumentoch je vybudovanie ropovodného spojenia medzi Bratislavou a rakúskym Schwechatom (Bratislava-Schwechat Pipeline - BSP). Toto spojenie je zaradené medzi Projekty spoločného záujmu EÚ¹⁴⁶ a strategické dokumenty ho označujú ako alternatívu zásobovania ropou v prípade prerušenia dodávok cez ropovod Družba. Hlavným cieľom tohto projektu by však malo byť zásobovanie rafinérie OMW pri Schwechate ruskou ropou – to by prispelo k ďalšiemu upevneniu pozície SR ako tranzitnej krajiny pre ruské suroviny smerujúce do Európy.

V rámci prípadu 2 bol identifikovaný cieľ realizovať tento projekt v roku 2010. Toto nebolo realizované, pretože otázka trasy tohto projektu sa stala predmetom značne polarizovanej verejnej debaty. Okolo tejto otázky sa sformovala veľká skupina odporcov združených v občianskom združení Nie ropovodu. Aktivisti majú výhrady k projektu predovšetkým z environmentálnych dôvodov. Podľa pôvodnej trasy mal ropovod viesť cez Žitný ostrov, pod ktorým sa nachádzajú obrovské zásoby podzemných vôd. Odporcovia argumentovali tým, že v prípade havárie na ropovode by došlo ku kontaminácii zásob podzemných vôd. Momentálne sa uvažuje nad inými alternatívami, ktorými sú trasy vedúce cez Bratislavu alebo tzv. Karpatský koridor, ktorý by viedol cez pohorie Malých Karpát¹⁴⁷. Aj tu však nastávajú ťažkosti, keďže viaceré mestské časti Bratislavy odmietajú možnosť, aby ropovod viedol cez ich územie.¹⁴⁸

Kritiku tohto projektu možno počuť aj z iných strán, napr. predseda opozičnej stany Sloboda a Solidarita Richard Sulík nedávno vyzval vládu, „*aby sa prestala venovať projektu ropovodného prepojenia do Schwechatu, ktorý nerieši problém*

¹⁴⁵ *Na Slovensko bude môcť tiecť ropa aj južnou cestou.* Energia.sk (online). 2012.

¹⁴⁶ European Commission. (2013). *Projects of Common Interest (PCI)*.

¹⁴⁷ *Do hĺbky: Ropovod Bratislava – Schwechat.* Energia.sk (online). 2011.

¹⁴⁸ Vid' napr. *SaS vyzýva vládu na venovanie pozornosti pripojeniu na ropovod Adria.* Teraz.sk (online). 2014.

Slovenska. Tento projekt rieši len problém Rakúska. A keď oni takúto prípojku chcú mať, nech si ju zaplatia‘. ¹⁴⁹ Vzhľadom na tieto okolnosti sa nezdá byť reálne, že tento projekt bude realizovaný v najbližšej dobe, aj keď hlavní akcionári Bratislava-Schwechat Pipeline, slovenský Transpetrol a rakúska OMW, majú stále záujem o realizáciu projektu. Cieľ realizácie tohto projektu identifikovaný v rámci prípadu 2 a 3 sa preto nezdá byť momentálne napĺňaný, aj keď do budúcnosti jeho realizácia nie je vylúčená, hlavne v prípade, že sa nájde kompromisné riešenie, s ktorým by boli spokojné všetky strany konfliktu.

Poslednou zvažovanou alternatívou na diverzifikáciu dodávok ropy je zabezpečenie reverzného toku ropy na ropovode vedúcom do Českej republiky. Tým pádom by SR mohla byť v prípade núdze zásobovaná sústavou ropovodov IKL-Družba. Táto možnosť bola zvažovaná v rámci prípadu 1 a 2. V tejto oblasti však nedošlo k realizácií žiadnych opatrení, či už technických alebo politických. ¹⁵⁰

Efektívnosť napĺňania cieľov stanovených v tejto oblasti je rozporuplná. Na jednej strane sa úspešne pracuje na realizácií cieľa modernizácie ropovodu Adria, čo pozitívne prispieje k energetickej bezpečnosti SR, či už tým, že bude možný dovoz ropy alternatívnou trasou, alebo tým, že si SR ešte viac upevní svoje postavenie tranzitnej krajiny. Na druhej strane realizácia projektu Bratislava-Schwechat Pipeline momentálne nevyzerá pravdepodobne kvôli odporu verejnosti a zainteresovaných municipalít. Žiadny posun nenastal ani v oblasti prepojenia na ropovod IKL.

6.7. Vyhodnotenie dotazníkov

Všetci oslovení respondenti kladú vo svojich odpovediach dôraz na to, že ciele stanovené v oficiálnych energetických politikách vnímajú tak, že majú skôr deklaratórny charakter, pričom reálne prijaté opatrenia nie vždy korešpondujú s tým, čo je napísané v strategických dokumentoch. Mišík však poznamenáva, že hlavne cieľ podpory jadrovej energie je napĺňaný pomerne intenzívne. ¹⁵¹

V otázke diverzifikácie dodávok energetických surovín sa všetci respondenti opäť zhodujú v názore, že reálne opatrenia boli prijaté až následkom plynovej krízy

¹⁴⁹ SaS vyzýva vládu na venovanie pozornosti pripojeniu na ropovod Adria. Teraz.sk (online). 2014.

¹⁵⁰ Plánované projekty. Transpetrol.sk (online). 2014.

¹⁵¹ Mišík, Matúš. (2014). Dotazník vyplnený Matúšom Mišíkom, odborným asistentom na Katedra politológie, FiF, Univerzita Komenského. 6.4.2014.

v roku 2009. Mišík a Marčan pripomínajú, že dôležitú úlohu v tejto oblasti zohrala EÚ, ktorá spolufinancuje opatrenia prijaté za účelom či už diverzifikácie dodávok a výstavby nových infraštruktúrnych prepojení, ale aj zväčšovanie kapacity zásobníkov.¹⁵² Marčan vyjadruje pochybnosti o tom, či plánované ropovodné prepojenie Bratislava – Schwechat má nejaký diverzifikačný potenciál pre SR.¹⁵³ Hudec však upozorňuje, že aj opatrenia mimo oblasť rozvoja infraštruktúry, ako sú privatizácia a unbundling, prispeli k energetickej bezpečnosti SR.¹⁵⁴

6.8. Priebežný záver

Táto kapitola sa zamerala na zodpovedanie druhej výskumnej otázky práce, ktorá si kládla za cieľ vyhodnotiť, či boli ciele stanovené v oficiálnych energetických politikách naozaj napĺňované, alebo mali tieto ciele len deklaratórny charakter.

V oblasti energetického mixu dochádza až na výnimku zemného plynu k napĺňaniu stanovených cieľov, obdobná situácia je aj v oblasti podzemných zásobníkov ropy a zemného plynu, kde bola opäť zistená vysoká miera napĺňania cieľov. Vysokú mieru efektivity v plnení cieľov vykazuje aj politika v oblasti jadrovej energie, čo bolo vnímané aj respondentmi dotazníkov. Ako efektívna bola vyhodnotená aj politika v oblasti podzemných zásobníkov zemného plynu a ropy.

Opatrenia, ktoré sú v súlade s cieľmi vytýčenými v oficiálnych dokumentoch boli prijaté aj v oblasti rozvoja plynárenskej infraštruktúry a diverzifikácie dodávok zemného plynu. Tu však treba pripomenúť skutočnosť, že tieto opatrenia neboli aktívnou politikou vlády na vyhnutie sa potenciálnej hrozbe prerušenie dodávok v budúcnosti, ale boli to opatrenia reagujúce na takúto krízu. Je preto otázne, či by tieto opatrenia boli prijaté v prípade, že by sa plynová kríza v roku 2009 neuskutočnila.

Nejednoznačná je odpoveď na výskumnú otázku v prípade diverzifikácie dodávok ropy, keďže niektoré ciele v tejto oblasti smerujú k naplneniu, iné sú zase momentálne nerealizovateľné (Bratislava-Schwechat Pipeline), alebo sa zdajú byť na teraz zabudnuté (prepojenie na IKL). Rozporuplná je aj efektivita v oblasti

¹⁵² Mišík, Matúš. (2014). Dotazník vyplnený Matúšom Mišíkom, odborným asistentom na Katedra politológie, FiF, Univerzita Komenského. 6.4.2014., resp. Marčan, Peter. (2014). Dotazník vyplnený Petrom Marčanom, členom Inštitútu pre energetickú bezpečnosť. 8.4.2014.

¹⁵³ Marčan, Peter. (2014). Dotazník vyplnený Petrom Marčanom, členom Inštitútu pre energetickú bezpečnosť. 8.4.2014.

¹⁵⁴ Hudec, Michal. (2014). Dotazník vyplnený Michalom Hudecom z energy analytics, s.r.o. 15.4.2014.

transformácie plynárenského a elektroenergetického sektora, keďže po naplnení stanovených cieľov prišlo k čiastočnej reprivatizácií.

Po stručnom zhrnutí výsledkov tejto kapitoly je teda možné pristúpiť k potvrdeniu alebo vyvráteniu hypotézy stanovenej v úvode práce, ktorá znela: Vytýčené ciele a reálne politiky realizované v oblasti energetiky sú vzájomne kompatibilné, reálne politiky miera na naplnenie cieľov stanovených v oficiálnych strategických dokumentoch, čiže miera napĺňovania cieľov je vysoká. Prehľad môžeme vidieť v tabuľke 5.

Dimenzia energetickej politiky SR	Hypotéza
Vývoj zloženia energetického mixu	Potvrdená pre 3 zo 4 zložiek energetického mixu
Otázka jadrovej energetiky	Potvrdená
Oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky	Nemožno jednoznačne potvrdiť ani vyvrátiť
Otázka strategických podzemných zásobníkov	Potvrdená
Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok zemného plynu	Potvrdená
Vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok ropy	Potvrdená s výhradami

Tabuľka 5 Vyhodnotenie hypotézy pre druhú výskumnú otázku.

Hypotézu možno jednoznačne potvrdiť pre 4 zo 6 skúmaných oblastí. Pre oblasť diverzifikácie dodávok ropy možno hypotézu potvrdiť s istými výhradami, keďže väčšina stanovených cieľov smeruje k naplneniu, ale v strategických dokumentoch sa nájdu aj ciele, ohľadom ktorých neboli doposiaľ prijaté žiadne opatrenia. Hypotézu nemožno jednoznačne potvrdiť alebo vyvrátiť pre oblasť transformácie plynárenstva a elektroenergetiky, čo súvisí s diskontinuitou stanovených cieľov v tejto oblasti, ktorá bola zistená v predchádzajúcej časti. Respondenti oslovení dotazníkmi poukazyvali na to, že ciele stanovené v rámci dokumentov majú skôr deklaratórny charakter a reálne opatrenia s nimi nie vždy korešpondujú. Táto ich percepcia však nebola potvrdená vo väčšine skúmaných prípadov, čo však nevylučuje možnosť, že v oblastiach, ktorým sa práca nevenovala, mohla byť situácia odlišná.

7. Záver

Táto práca mala dva hlavné ciele. Prvým bolo zistiť, či existovala kontinuita medzi jednotlivými strategickými dokumentmi týkajúcich sa energetiky. Druhým cieľom bolo overiť to, či boli tieto ciele skutočne naplňované, a či kroky vlády prijaté v oblasti energetickej politiky boli v súlade so schválenými strategickými dokumentmi.

Práca si vymedzila 6 oblastí, v ktorých skúmala vyššie uvedené otázky. Tieto oblasti boli vymedzené na základe ich dôležitosti pre podobu energetiky na Slovensku v skúmanom období. Týmito oblasťami boli: vývoj zloženia energetického mixu, otázka jadrovej energetiky, oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky, otázka strategických podzemných zásobníkov, vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti zemného plynu a konečne vývoj postoja ku tranzitnej a geografickej diverzifikácii dodávok v oblasti ropy. Výskum bol doplnený o dotazníky s otvorenými odpoveďami, ktorými boli oslovení vybraní respondenti.

Po vyhodnotení jednotlivých strategických dokumentov a ich komparácii autor prišiel k záveru, že energetická politika SR bola úplne kontinuálna v 4 zo 6 skúmaných oblastiach. Čiastočnú kontinuita bola zistená v oblasti podzemných zásobníkov, kde je nutné brať ohľad na to, či sa jedná o zásobníky zemného plynu alebo ropy a ropných produktov. Ciele stanovené v oblasti strategických zásobníkov ropy sú na seba nadväzujúce, to sa však nedá povedať o zásobníkoch zemného plynu. Jedinou oblasťou, kde bola zistená jednoznačná diskontinuita v rámci strategických dokumentov je oblasť transformácie energetického sektora, so zameraním na privatizáciu a reštrukturalizáciu v oblasti plynárenstva a elektroenergetiky, kde bol zistený rozdiel v postoji pravicových a ľavicových vlád k tejto otázke. Obe vlády Róberta Fica sa vymedzovali voči privatizácií energetických podnikov (hlavne SPP), pričom na verbálnej úrovni sa toto vymedzovanie stupňovalo. Verbálne vymedzenie následne bolo pretavené aj do reálnych politických krokov, čo bolo zistené v rámci druhej výskumnej otázky. Respondenti oslovení dotazníkmi taktiež vnímali kontinuitu medzi jednotlivými energetickými politikami, ale ani jeden z nich nespomenul odlišný prístup vlád k otázke transformácie vybraných sektorov energetiky.

Oblasť transformácie energetického sektora je tiež jedinou oblasťou, pre ktorú nebolo možné potvrdiť alebo vyvrátiť hypotézu stanovenú pre druhú výskumnú otázku,

ktorá skúmala efektivitu SR v plnení cieľov stanovených v rámci strategických dokumentov. Pre ostatné oblasti bola potvrdená hypotéza o tom, že reálne politiky prijaté v oblasti energetiky sú v súlade s cieľmi stanovenými v rámci strategických dokumentov. To síce môže vyznievať priaznivo pre vládu SR, ale treba vziať do úvahy aj kontext, v ktorom boli jednotlivé opatrenia prijaté, vid' napr. oblasť diverzifikácie dodávok zemného plynu. Respondenti však vo svojich odpovediach nevnímali to, že by boli ciele stanovené v rámci dokumentov napĺňané, akcentovali skôr to, že tieto ciele sú skôr deklaratórne. Táto ich percepcia však nebola prácou potvrdená.

Záverom možno povedať, že v rámci práce boli potvrdené obe hypotézy, avšak s výraznou výnimkou v oblasti transformácie vybraných sektorov energetiky, kde bola zistená diskontinuita v oblasti stanovených cieľov, ako aj rozporuplná efektivita v ich napĺňaní.

Summary

The aim of this bachelor's thesis was to evaluate energy policies of the Slovak Republic in terms of continuity among official documents dealing with energy, as well as evaluate efficiency of Slovak executive in fulfilling goals set by these documents.

Author examined six areas of the Slovak energy policy according to their importance for Slovakia in examined period of time: energy mix, nuclear energy, transformation of energy sector with emphasis on privatization of electro-energy sector and gas sector, emergency stockholdings of crude oil and natural gas, diversification of supplies of natural gas and diversification of supplies of crude oil. The research was supplemented by questionnaires which were answered by relevant respondents.

At first, author analysed particular strategic documents. Then author compared the goals set in separate cases. Findings of research are following: goals set within energy policies were absolutely continual in 4 out of 6 researched areas. Some level of continuity was found in area of strategic stockholdings as well. However we have to take into account whether we deal with stockholding of oil or natural gas. Goals set within the former one are continual while goals within the latter are not. Only area of transformation of energy sector was found to be completely discontinuous because governments led by Róbert Fico had different opinion on this issue than centre-right governments. Respondents confirmed these finding in their answers, but they did not perceive discontinuity in the area of transformation of energy sector.

This area was the only one where goals set within official energy policies were not efficiently fulfilled. Findings for other 5 areas of Slovak energy policy confirm the hypothesis set for the second research question. Thus, goals in these areas were efficiently fulfilled by the Slovak governments. This may seem favourable for Slovak governments, but when we have to take context into account. Then it does not seem so good while in some cases goals were fulfilled only after crisis which pointed the need to take adequate measures. Respondents do not perceive goals to be efficiently fulfilled since they perceive goals as declarative. However this perception was not confirmed by research.

To sum up, both hypothesis set in the thesis were confirmed for all examined areas with an exception for area of transformation of energy sector.

Zoznam použitej literatúry

Dotazníky

1. HUDEC, Michal. (2014). Dotazník vyplnený Michalom Hudecom z energy analytics, s.r.o. 15.4.2014.
2. MARČAN, Peter. (2014). Dotazník vyplnený Petrom Marčanom, členom Inštitútu pre energetickú bezpečnosť. 8.4.2014.
3. MIŠÍK, Matúš. (2014). Dotazník vyplnený Matúšom Mišíkom, odborným asistentom na Katedra politológie, FiF, Univerzita Komenského. 6.4.2014.

Primárne zdroje

1. Energy Information Administration. (2014). *International Energy Statistics*. Dostupné na: <http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=1&pid=1&aid=3&cid=LO.&syid=1999&eyid=2011&unit=TST>
2. European Commission. (2010). *EUROPE 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
3. Eurostat. Dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/energy/data/main_tables
4. European Commission. (2013). *Projects of Common Interest (PCI)*. Dostupné na: http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/pci/pci_en.htm
5. European Commission. (2013). *Zelená kniha Rámec pre politiku v oblasti zmeny klímy a energetickú politiku do roku 2030*. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?jsessionid=2p5ZTvMJShtYrXvkJM6rJGF3dgDI2yMhZ11Gp8P7I2dp8Ndy8tRr!632333948?uri=CELEX:52013DC0169>
6. MH SR. (2000). *Energetická politika SR*. Dostupné na: <http://www.sme.sk/c/1627702/energeticka-koncepcia-slovenskej-republiky.html>
7. MH SR. (2006). *Energetická politika SR*. Dostupné na: <http://www.economy.gov.sk/energeticka-politika-sr-5925/127610s>
8. MH SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013*. Dostupné na: www.economy.gov.sk/navrh-energetickej-politiky-sr

9. MH SR. (2010). *Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov*. Dostupné na: <http://www.economy.gov.sk/narodny-akcny-plan-pre-energiu...zdrojov/135436s>
10. MH SR. (2013). *Posudzovanie vplyvov na životné prostredie – Energetická politika SR*. Dostupné na: <http://www.economy.gov.sk/sprava-o-hodnoteni-strategickeho-dokumentu/141393s>
11. MH SR. (2008). *Stratégia energetickej bezpečnosti SR*. Dostupné na: http://www.siea.sk/materials/files/poradenstvo/legislativa/strategia_eb/seb.pdf
12. Ministerstvo spravodlivosti SR. (2013). *Návrh Energetickej politiky SR 2013. Aktuálne štádium legislatívneho procesu*. Dostupné na: <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialHome.aspx?instEID=191&matEID=6804&langEID=1>
13. MZV SR. (2011). *Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2011*. Dostupné na: [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_17E114E56CCA5135C1257864004F98EC_SK/\\$File/Zameranie_zahranicnej_poliitky_SR_na_rok_2011.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_17E114E56CCA5135C1257864004F98EC_SK/$File/Zameranie_zahranicnej_poliitky_SR_na_rok_2011.pdf)
14. MZV SR. (2014). *Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2014*. Dostupné na: [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_CCDA4C778C8470ADC1257C7F0048B977_SK/\\$File/Zameranie%20zahranicnej%20a%20európskej%20opolitiky%20Slovenskej%20republiky%20na%20rok%202014.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_CCDA4C778C8470ADC1257C7F0048B977_SK/$File/Zameranie%20zahranicnej%20a%20európskej%20opolitiky%20Slovenskej%20republiky%20na%20rok%202014.pdf)
15. OECD: International Energy Agency. (2012). *Energy Policies of IEA Countries: The Slovak Republic 2012 Review*. 160 s. Dostupné na: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/6111071e.pdf?expires=1381073420&id=id&acname=ocid177396&checksum=DC711CE4860B90ED6EE95C104ADC27CC>
16. OECD: International Energy Agency. (2013). *Key World Energy Statistics 2013*. 82 s. Dostupné na: http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/KeyWorld2013_FINAL_WEB.pdf
17. *Smernica Rady 98/93/ES*
18. *Smernica Rady 2006/67/ES*

19. *Smernica Rady 2009/119/ES*
20. Štatistický úrad SR. (1998). *Počet a podiel platných hlasov pre politické strany*. Dostupné na: <http://app.statistics.sk/volby98/results/tab2.jsp>
21. Úrad vlády SR. (1998). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 1998 - 2002*. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf
22. Úrad vlády SR. (2002). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2002 - 2006*. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/980_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky--od-16-10-2002-do-04-07-2006-.pdf
23. Úrad vlády SR. (2006). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2006 - 2010*. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/979_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf
24. Úrad vlády SR. (2010). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010- 2014*. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/18_programove-vyhlasenie-2010.pdf
25. Úrad vlády SR. (2012). *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2012 - 2016*. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/2008_programove-vyhlasenie-vlady.pdf
26. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. (2014). *Nezamestnanosť – mesačné štatistiky, január 2014*. Dostupné na: http://www.upsvar.sk/buxus/generate_page.php?page_id=374518
27. *Zákon č. 170/2001 Z. z.*
28. *Zákon č. 309/2009 Z. z.*
29. *Zákon č. 373/2012 Z. z.*
30. *Zákon č. 382/2013 Z. z.*
31. *Zmluva o fungovaní Európskej únie*. Dostupné na: [http://www.mzv.sk/App/WCM/media.nsf/vw_ByID/ID_3B704251D03F1D46C1257674002F6340_SK/\\$File/Zmluva o EU.pdf](http://www.mzv.sk/App/WCM/media.nsf/vw_ByID/ID_3B704251D03F1D46C1257674002F6340_SK/$File/Zmluva%20o%20EU.pdf)

Sekundárne zdroje a literatúra

Odborná literatúra

1. BUCHAN, David. (2010). *Energy Policy: Sharp Challenges and Rising Ambitions*, in: H. Wallace, M.A. Pollack and A.R. Young (eds.) *Policy-Making in the European Union*. Oxford: Oxford University Press. 597 s.
2. CIGÁŇOVÁ, Veronika. (2007). *Analýza privatizace na Slovensku po roce 1993*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Univerzita Karlova. Filosofická fakulta. 91 s. Vedúci diplomové práce: Ing. Libor Žídek, Ph.D.
3. DEAK, Andras; NAUMENKO, Dmytro; SCHULZOVA, Helena; SZALAI Pavol. (2013). *Energy security in Central and Eastern Europe: Towards a common approach*. Dostupné na: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2013/visegrad_b/Energy_Security_in_CE_E.pdf
4. DRULÁK, Petr. (2008). *Epistemologie, ontologie a operacionalizace*. In: DRULÁK, Petr et al. (2008). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. 255 s.
5. DULEBA, Alexander. (2009). *Poučenia z plynovej krízy v januári 2009: Analýza príčin vzniku, pravdepodobnosti opakovania a návrhy opatrení na zvýšenie energetickej bezpečnosti SR v oblasti dodávok zemného plynu*. Slovak Foreign Policy Association. 42 s. Dostupné na: <http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/281>
6. FIALA, Petr; SCHUBERT, Klaus. (2000). *Moderní analýza politiky: uvedení do teorií a metod policy analysis*. Brno: Barrister & Principal. 170 s.
7. FIGEL, Ján; ADAMIŠ, Miroslav. (2003). *Slovensko na ceste do Európskej únie: Kapitoly a súvislosti*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Centrum pre európsku politiku. 205 s.
8. GERRING, John E. (2001). *Social science methodology: a critical framework*. Cambridge: Cambridge University Press. 300 s. ISBN: 0-521-80113-3.
9. JAMBOR, Eduard. (2012). *Analytický rámec pre výskum vplyvu europeizácie na vnútornú dimenziu energetickej politiky v Česku a na Slovensku*. IESIR Working Papers, Inštitút európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK. 29 s. Dostupné na:

http://www.fses.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/UESMV/Books/WP_UESMV_Jambor_final.pdf

10. KARLAS, Jan. (2008). *Komparativní případová studie*. In: DRULÁK, Petr et al. (2008). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. 255 s.
11. LEŠKA, Vladimír. (2006). *Slovensko 1993-2004: léta obav a nadějí*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. 427 s.
12. MCGOWAN, Francis. (1996). *Energy Policy*. In H. Kassim and A. Menon (Ed.). (1996). *The European Union and National Industrial Policy*. London: Routledge, s. 132-152.
13. MIŠÍK, Matúš. (2013). *Energetická politika v rozšířenéj Európskej Únii. Roly a preferencie Českej republiky, Poľska a Slovenska*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. 205 s.
14. MIŠÍK, Matúš. (2012). *Tretí balíček zostáva nerozbalený*. Dostupné na: <http://komentare.hnonline.sk/komentare-hn-152/treti-balicek-zostava-nerozbaleny-486400>
15. NOSKO, Andrej. (2009). *10 years of enegy policy in Slovakia*. In: *Panorama of global security environment 2009*. Bratislava: CENAA. s. 645-658.
16. NOVÁK, Miroslav et al. (2011). *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 783 s.
17. PETROVIČ, Ján. (2012). *Energetická politika SR*. MH SR. Dostupné na: <http://www.d-pro.sk/sfpa/files/energetika2012/Jan-Petrovic.pdf>
18. PRONTERA, Andrea. (2009). *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. *World Political Science Review*, 2009, Vol. 5, Issue 1. s. 37–69. Dostupné na: http://fondazioneastrid.it/Clima--ene/Studi--ric/Prontera_energy-policy_2009.pdf
19. ROHÁČ, Dalibor; VAŠÁK, Jozef; ZACHAR, Dušan. (2001). *Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení apríl 2000-december 2001*, Bratislava: INEKO- Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy. Dostupné na: <http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>
20. SHAFFER, Brenda. (2009). *Energy Politics*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 195 s.

21. SOULEIMANOV, Emil et al. (2011). *Energetická bezpečnosť*. Plzeň: Aleš Čenek. 261 s.
22. TOSUN, Jale. (2011). *When the grace period is over: Assessing the new Member States' compliance with EU requirements for oil stockholding*. Energy Policy, Vol. 39., No. 11. s. 7156-7164. Dostupné na: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S030142151100632X>
23. ZACHAR, Dušan. (2002). *Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení 2002*. Bratislava: INEKO- Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy. Dostupné na: <http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>

Webové zdroje

1. *About SPP*. Spp.sk (online). 2013. Dostupné na: <http://www.spp.sk/en/all-segments/about-us/>
2. *Čína priznala, že priehrada Tri rokliny spôsobila problémy*. Sme.sk (online). 2011. Dostupné na: <http://www.sme.sk/c/5900315/cina-priznala-ze-priehrada-tri-rokliny-sposobila-problemy.html>
3. *Do hĺbky: Ropovod Bratislava – Schwechat*. Energia.sk (online). 2011. Dostupné na: <http://www.energia.sk/tema/ropa-a-ropne-paliva/do-hlbky-ropovod-bratislava-schwechat/4019/>
4. *Dostavba jaderné elektrárny Mochovce se odkladá. Fico zuří*. e15.cz (online). 2013. Dostupné na: <http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/dostavba-jaderne-elektrarny-mochovce-se-odklada-fico-zuri-951164>
5. *Dostavba Mochoviec bude drahsia o 700 miliónov*. Energie-portal.sk (online). 2013. Dostupné na: <http://www.energie-portal.sk/Dokument/dostavba-mochoviec-bude-drahsia-o-700-milionov-101422.aspx>
6. *EK upozornila Slovensko na 3. liberalizačný balíček*. Euractiv.sk (online). 2012. Dostupné na: <http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/ek-pripomenula-slovensku-3-liberalizacny-balik-018729>
7. *Energetická kríza 2009 – implikácie pre SR*. Projectares.sk (online). Dostupné na: http://www.projectares.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=1290&Itemid=420

8. *Fico nechce pustiť jadro Bruselu, plánuje sa brániť spolu so susedmi.* Sme.sk (online). 2014. Dostupné na: <http://ekonomika.sme.sk/c/7190229/fico-nechce-pustit-jadro-bruselu-planuje-sa-branit-spolu-so-susedmi.html>
9. *Fico: Privatizácia SPP bola najväčšie zlodejstvo.* Sme.sk (online). 2008. Dostupné na: <http://www.sme.sk/c/3679270/fico-privatizacia-spp-bola-najvacsie-zlodejstvo.html>
10. *Modernizácia a zvýšenie výkonu AE Bohunice dokončené!* Seas.sk (online). 2010. Dostupné na: <http://www.seas.sk/sk/media/spravy/tlacove-spravy/tlacove-spravy-detail/modernizacia-a-zvysenie-vykonu/bc>
11. *Na Slovensko bude môcť tiecť ropa aj južnou cestou.* Energia.sk (online). 2012. Dostupné na: <http://www.energia.sk/tema/ropa-a-ropne-paliva/na-slovensko-bude-moct-tiect-ropa-aj-juznou-cestou/9006/>
12. *Nabucco Pipeline's Demise Sends OMV to Search for Own Gas.* Bloomberg.com (online). 2013. Dostupné na: <http://www.bloomberg.com/news/2013-06-26/nabucco-pipeline-s-demise-sends-omv-to-search-for-own-gas.html>
Núdzové zásoby ropy bude mať pod palcom nová agentúra. Pravda.sk (online). 2013. Dostupné na: <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/291277-nudzove-zasoby-ropy-bude-mat-pod-palcom-nova-agentura/>
13. *Plánované projekty.* Transpetrol.sk (online). 2014. Dostupné na: <http://www.transpetrol.sk/planovane-projekty/>
14. *Plynovodné prepojenie Slovenska a Maďarska je na dobrej ceste.* Energia.sk (online). 2011. Dostupné na: [http://www.dolina.sk/index.php?str=profil&detail=55&od=8&aktualita=1&skupina=Spravy](http://www.energia.sk/spravodajstvo/zemny-plyn-a-teplo/plynovodne-prepojenie-slovenska-a-madarska-je-na-dobrej-ceste/1923/Predĺženie ťažby až do roku 2030. Dolina.sk (online). 2011. Dostupné na: <a href=)
15. *Plynový interkonektor medzi Poľskom a Slovenskom sa posúva do ďalšej fázy.* V4-energy.blogspot.cz (online). 2012. Dostupné na: <http://v4-energy.blogspot.cz/2012/04/plynovy-interkonektor-medzi-polskom.html>
16. *Poslanci schválili implementáciu tretieho liberalizačného balíčka.* Energia.sk (online). 2012. Dostupné na: <http://www.energia.sk/spravodajstvo/legislativa-a->

[regulacia/poslanci-schvalili-implementaciu-tretieho-energetickeho-balicka/7766/](#)

17. *Prvý blok JE Mochovce uviedli do prevádzky v auguste 1998.* Openiazoch.zoznam.sk (online). 2012. Dostupné na: <http://openiazoch.zoznam.sk/cl/122452/Prvy-blok-JE-Mochovce-uviedli-do-prevadzky-v-auguste>
18. *SaS vyzýva vládu na venovanie pozornosti pripojeniu na ropovod Adria.* Teraz.sk (online). 2014. Dostupné na: <http://www.teraz.sk/ekonomika/sas-vlada-vyzva-ropovod-adria/76512-clanok.html>
19. *Slovensko-maďarský plynovod čaká testovacia prevádzka.* Energia.sk (online). 2014. Dostupné na: <http://www.energia.sk/tema/zemny-plyn-a-teplo/slovensko-madarsky-plynovod-cka-testovacia-prevadzka/12796/>
20. *Strana Smer ostro protestuje proti privatizácii zvyškov strategických podnikov.* Openiazoch.zoznam.sk (online). 2003. Dostupné na: <http://openiazoch.zoznam.sk/cl/12978/Strana-Smer-ostro-protestuje-proti-privatizacii-zvyskov-strategicky-podnikov>
21. *Štát prevezme SPP, v ceste mu stojí niekoľko podmienok.* Webnoviny.sk (online). 2014. Dostupné na: <http://www.webnoviny.sk/spravy/clanok/786411-stat-prevezme-spp-v-ceste-mu-stoji-niekolko-podmienok/>
22. *Štát uvoľnil peniaze na dostavbu Mochoviec.* Etrend.sk (online). 2013. Dostupné na: <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/stat-uvolnil-peniaze-na-dostavbu-mochoviec.html>
23. *Victory for Russia As the EU's Nabucco Gas Project Collapses.* Carnegieeurope.eu (online). 2013. Dostupné na: <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=52246>
24. *Zásobník plynu Gajary-báden zvyšuje svoju skladovaciu kapacitu.* Energia.sk (online). 2011. Dostupné na: <http://www.energia.sk/spravodajstvo/zemny-plyn-a-teplo/zasobnik-plynu-gajary-baden-zvysuje-svoju-skladovaci-kapacitu/4349/>

Všetky webové odkazy boli overené ku dňu 6.5.2014.

Prílohy

Príloha 1

Príloha 1 obsahuje dotazník k bakalárskej práci a zoznam respondentov, ktorým bol zaslaný.

1. Vnímate kontinuitu medzi jednotlivými oficiálnymi energetickými koncepciami SR od roku 1998 po súčasnosť? (Energetická politika SR 1998, Energetická politika SR 2006, Stratégia energetickej bezpečnosti 2008 a návrh Energetickej politiky SR 2013)
2. Mali jednotlivé vlády vládnuce v tomto období odlišný prístup k riešeniu otázok energetickej politiky? Ak áno, mohli by ste v stručnosti popísať ako sa tieto rozdiely v realite prejavovali?
3. Myslíte si, že ciele, ktoré sú stanovené v oficiálnych strategických dokumentoch SR sú v skutočnosti naplňované, alebo majú tieto dokumenty iba deklaratórny charakter a reálne prijímané opatrenie sa s nimi nezhodujú?
4. Ako hodnotíte prístup exekutívy SR k otázke diverzifikácie dodávok ropy a zemného plynu? Vnímate posun v otázkach diverzifikácie v období od roku 1998 po súčasnosť?

Odbor energetickej a surovinovej politiky MH SR, miroslav.jarabek@mhsr.sk

Michal Hudec – energy analytics, s.r.o., michal.hudec@energyanalytics.sk

Matúš Mišík – odborný asistent, Katedra politológie, FiF, Univerzita Komenského, matus.misik@uniba.sk

Karel Hirman – riaditeľ sekcie energetických činností, Slovenská inovačná a energetická agentúra, karel.hirman@siea.gov.sk

Peter Marčan – Inštitút pre energetickú bezpečnosť, marcan@energetickyinstitut.sk

Univerzita Karlova
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

Komparácia oficiálnych energetických politík SR

Projekt bakalárskej diplomovej práce

Autor: Radovan Mačuga

Odbor: Politologie a mezinárodní vztahy

Akademický rok: 2012/2013

Vedúci práce: Mgr. Tomáš Petříček, M.A.

Súhlasím s vedením bakalárskej diplomovej práce:

V Prahe, 5. 6. 2013

Výber predmetu výskumu

V Slovenskej republike sa od roku 1998 dvakrát vymenila vládnuca politická garnitúra, pričom obe tieto garnitúry mali, resp. majú odlišnú víziu o smerovaní Slovenskej republiky. V tejto práci sa pokúsím porovnať prístup jednotlivých vlád k problematike energetickej politiky. Konkrétne sa zameriam na komparáciu oficiálnych energetických politík SR v rokoch 1998-2012, s dôrazom na mieru kontinuity a mieru naplňovania vytýčených cieľov.

Relevancia výskumu

Výskum v oblasti energetiky v rámci odboru politológie a medzinárodných vzťahov sa zameriava predovšetkým na otázky energetickej bezpečnosti. Rovnako to platí aj pre výskumníkov zaoberajúcich sa slovenskou energetikou. Problematika oficiálnych energetických koncepcií a ich komparácia nie je v rámci výskumu zastúpená, táto práca teda bude prvým príspevkom k tejto problematike.

Metodológia

Práca sa bude opierať o interpretatívny prístup k štúdiu reality, práca bude komparatívnou interpretatívnou štúdiou [Drulák et al. 2008: 64]. Prípadom, ktorý budem skúmať je Slovenská republika v rôznych časových obdobiach. Z tohto dôvodu budem využívať diachrónne zrovnávanie [Novák et al. 2012: 329] [Drulák et al. 2008: 68].

Výskumné otázky, definícia premenných a operacionalizácia

V práci sa budem snažiť zodpovedať 2 výskumné otázky, a to:

1. Je energetická politika SR kontinuálna?

Mieru kontinuity budem sledovať na základe cieľov stanovených v jednotlivých strategických dokumentoch, pričom miera kontinuity bude vysvetľovanou (závislou) premennou. Definujem ju ako binárnu premennú, môže dosahovať hodnoty kontinuálna – diskontinuálna. Vysvetľujúcou (nezávislou) premennou, sú ciele stanovené v strategických dokumentoch. Tieto ciele ďalej rozdelím na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé. Výskum doplním o štandardizované dotazníky s otvorenými odpoveďami, dotazovaní budú vybraní predstavitelia politických strán a štátnej správy.

2. Sú ciele stanovené v strategických dokumentoch naplňované, alebo majú tieto ciele len deklaratívny charakter?

Mieru naplňovania vytýčených cieľov budem sledovať na základe porovnania stanovených cieľov a reálnych krokov, ktoré boli vykonané, pričom miera naplňovania cieľov bude závislou premennou. Nezávislými premennými sú reálne politiky realizované v oblasti energetiky a ciele energetickej politiky. Komparáciou týchto dvoch premenných budem môcť určiť, či sú ciele stanovené v strategických dokumentoch v skutočnosti naplňované. Výskum doplním o štandardizované dotazníky s otvorenými odpoveďami, dotazovaní budú vybraní predstavitelia politických strán a štátnej správy.

Vymedzenie dát

Primárnym zdrojom dát budú strategické dokumenty SR, a to menovite Energetická politika z roku 2000, Energetická politika z roku 2006, ďalej programové vyhlásenia vlád v období 1998-2012 a Zamerania zahraničnej politiky Slovenskej republiky na príslušné roky. Významným zdrojom informácii budú tiež štandardizované dotazníky s otvorenými odpoveďami, ktorými oslovím vybraných predstaviteľov politickej scény a štátnej správy. Sekundárnym zdrojom dát budú novinové články a tlačové správy periodických tlačovín a tlačových agentúr.

Predbežná osnova práce

1. Úvod
2. Metodológia práce
3. Vymedzenie cieľov jednotlivých strategických dokumentov
4. Miera kontinuity - komparácia vymedzených cieľov
5. Miera naplňovania cieľov - komparácia cieľov s realizovanými opatreniami
6. Záver

Predbežný zoznam literatúry

Primárne zdroje

1. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 1998 - 2002. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf
2. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2002 - 2006. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/980_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky--od-16-10-2002-do-04-07-2006-.pdf

3. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2006 - 2010. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/979_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf
4. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010- 2014. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/18_programove-vyhlasenie-2010.pdf
5. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2012 - 2016. Dostupné na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/2008_programove-vyhlasenie-vlady.pdf
6. Energetická politika SR: uznesenie vlády č.5/2000. Dostupné na: <http://www.sme.sk/c/1627702/energeticka-koncepcia-slovenskej-republiky.html>
7. Energetická politika SR 2006. Dostupné na: <http://www.economy.gov.sk/energeticka-politika-sr-5925/127610s>
8. Zameranie zahraničnej politiky Slovenskej republiky na príslušné roky. Dostupné na: http://www.mzv.sk/sk/zahranicna_politika/dokumenty_k_zahranicnej_politike

Sekundárne zdroje

9. Archív denníka Hospodárske noviny
10. Archív denníka Pravda
11. Archív denníka SME
12. Archív tlačovej agentúry TASR
13. Archív týždenníka Týždeň
14. DULEBA, Alexander. *Poučenia z plynovej krízy v januári 2009: Analýza príčin vzniku, pravdepodobnosti opakovania a návrhy opatrení na zvýšenie energetickej bezpečnosti SR v oblasti dodávok zemného plynu*. Slovak Foreign Policy Association, 2009. 42 s. Dostupné na: <http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/281>
15. CHESTER, Lynne. *Conceptualising energy security and making explicit its polysemic nature*. Energy Policy, 2010, Vol. 38, Issue 2, s. 887-895. Dostupné na: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421509007861>
16. JAMBOR, Eduard. *Analytický rámec pre výskum vplyvu europeizácie na vnútornú dimenziu energetickej politiky v Česku a na Slovensku*. IESIR Working Papers, Inštitút európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK, 2012. 29 s. Dostupné na:

http://www.fses.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/UESMV/Books/WP_UESMV_Jambor_final.pdf

17. PRONTERA, Andrea. *Energy Policy: Concepts, Actors, Instruments and Recent Developments*. World Political Science Review, 2009, Vol. 5, Issue 1. Dostupné na: http://fondazioneastrid.it/Clima--ene/Studi--ric/Prontera_energy-policy_2009.pdf
18. WINZER, Christian. *Conceptualizing energy security*. Energy Policy, 2012, Vol. 46. s. 36–48. Dostupné na: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421512002029#>
19. YERGIN, Daniel. *Ensuring Energy Security*. Foreign Affairs, 2006, Vol. 85, No. 2. s. 69-82. Dostupné na: http://www.un.org/ga/61/second/daniel_yergin_energysecurity.pdf

Všetky webové odkazy boli overené ku dňu 3.6.2013.

Použitá literatúra

1. DRULÁK, Petr et al. (2008) *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. 255 s.
2. NOVÁK, Miroslav et al. (2011). *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 783 s.